

A MAGYAR ZSIDÓK LAPJA

5. ÉVFOLYAM, 30. SZÁM

ELFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 14, FÉL-
ÉVRE 7.50, NEGYEDÉVRE 4 PENGŐ.

M. KIR. POSTAI CSEKKSZÁMLA: 19108.

ZSIDÓ LAP

MEGJELENIK MINDEN HÉTEN: CSÜTÖRTÖKÖN

1943 JULIUS 29

SZERKESZTŐSEG ES KIADÓHIVATAL
VII., NAGYATÁDI SZABÓ-UTCA 39.

TELEFONOK: 221-640, 227-172

A ma papja

Most zárult le a vita A Magyar Zsidók Lapjában, amely a rabbi-képzés reformjának koncepciójában, a holnap papjának alakját vetítette elő. E vita szinte levegőt, közvetlenséget, életet, távlatot kapott az érdeklődésből, amely körülvette és amelyben az is megmutatkozott, hogy a magyar zsidóság mennyire tisztában van a papkérdés roppant jelentőségével és mennyire szíven viseli papjainak sorsát s mindazokat a kérdéseket, amelyek ahhoz fűződnek, hogy papjai minél teljesebben töltsék be megszentelt hivatásukat.

A vita a holnap papjáról szólt, — hadd szóljunk mi a ma papjáról. Hiszen a holnap papjának útja nem utópiák tartományain vezet át, a holnap papjának útja a ma papjának, sőt — tegyük hozzá — a tegnapi és a tegnapelőtti papjának tradícióján át vezet és nem lehet más, mint része a megszentelt láncolatnak, „amelynek első szeme a Sinaiba van beürösítve“. A holnap papja nem felejtheti el elődeit és őseit és legkövetlenebb őseit: a ma papját, a mi papunkat, a kor magyar zsidó papját, aki az idők torkolatában és szívében az ősi hagyományokkal és előtte a hegyóriásokként feltorlódozó új problémákkal.

Mert amint megváltoztak a hitközségi élet feladatai, — nem egy tekintetben megváltoztak a papéi is. Nem jól mondjuk, hogy megváltoztak: hiszen a régi feladatok nem tűntek el, nem homályosultak el és nem vesztek semmit jelentőségükből, sőt!, de a régiék mellé új és új feladatok jöttek, amint a hitközség régi és életbevágó feladatai közé új és új követelmények zúdulnak. Je az idők árával. A hitközség ma már sokkal több, mint a felekezeti élet adminisztratív szervezete, új hivatását maguk az Idők hívták elő; a magyar zsidó ember mindennapi élete ma

sokkal több ponton érintkezik a zsidóság egészével és ami ezt számára többnyire kifejezi: a hitközségével, — lelki élete is több ponton érintkezik a pap hivatásával, mint régi, verőfényes időkben.

A jelen papjában mintegy történelmileg találkozunk a tegnapi papja és a holnap papja. A régi pap, akinek típusáról és egyéniségéről csak a legmélyebb szeretetnek és elismerésnek hangján emlékezhetünk meg, tulajdonképpen a templom, a tanítás és a karitászt közt osztá meg életét: sohasé felejtjük el, mily hatalmas értékeket adott ez a papság a szószéknek, az egyházi és világi közéletnek — legfőképp a tudománynak —, papokat, akik tudósok voltak „tudósképzés“ nélkül is és főlánsaik mögül sem szakadtak el az élettől; papokat, akikben lelkipásztorkodásuk intenzitását nem csökkentette az, hogy mesterei voltak a szónak is; az Igének nemcsak bölcs, de ékes hirdetői is. De a karitászt, ami akkor aránylag kis szektora volt a pap munkájának, a jelen időkben szociális jelentőségének egész mélységében és terjedelmében lépett előtérbe a nagy sorsfordulat után, amely a magyar zsidóság életében bekövetkezett. A pap szociális hivatását az élet terjeszti ki szüntelenül, a maga küzdelmében, gondjaiban, megpróbáltatásaiban és mondani sem kell, mekkora sullyal nő meg hivatáskörében a belső misszió jelentősége.

Az élet és a templom ma közelebb van egymáshoz, mint valaha. A ma papja, lelkipásztora, is többje a zsidó embernek, mint valaha. Sok — mérhetetlenül sok mulik azon, miként válik be a ma papja mint lelkipásztor, miként áll a ma papja mint lelkipásztor híveinek oldalán, mint áll mellettük lelküknek válságaiban és miként szilárdítja meg lelkükben a hit és hithűség tartóoszlopait.

A templom a rendes istentiszteleti időkön kívül is kinyílik, amikor ezt a magyar zsidó közvélemény belső vallásos érzése, A Magyar Zsidók Lapjában megszólalva és érvényesülve, kívánta... hisz úgy sóvárog az idők megpróbáltatásaiban élő lélek a föl-emelő vigasz után, amelyet Isten hajlékában, Isten lehelleiben kaphat. Nos, a ma papjának lelke is az egész nap és mindenki előtt tárva nyíló templom legyen. Hagyományaiban a régi ő, de a lelkipásztorkodás művében az új idők küzdelmes életéé, a szociális köteleességteljesítéséé és a magyar zsidó emberéé, aki ott találja oldalán a lélek pásztort, mint biztos vezetőjét, hitéletének emelkedő életében is.

A magyar zsidóság jövődjéje nem kis részben a papjainak szívében él. Nagyon örvendetes, hogy a papképzésnek és általában a papkérdés jelentőségének felismerésében oly teljes és — nyugodtan mondhatjuk — produktív egység nyilvánul meg. Ez, sajnos, nem volt mindig így... kezdetük az 1868. évi kongresszusnak azzal a fejlődési rendellenességével, hogy létfontosabb, sőt legdöntőbb bizottságába egyetlen rabbit sem hívtak be.

A ma papja, meg vagyunk győződve, boldogan és lelkesen vállal, hiszen Istennek tetsző feladat, mindent, ami lelkipásztorkodásának körét a hitélet fejlesztésében és megrendíthetetlenségében, mint a belső misszióban elmélyíti és kiterjeszti. A holnap papjának vártáján a tegnapi és tegnapelőtti papjának megszentelt örökében ott áll a ma papja. És nemcsak „papkérdés“, de egyetemes magyar zsidó kérdés, hogy a felekezeti élet egész területén kellő és hivatásához méltó teret foglalhasson el és tölthessen be az, „ki az Ur nevében jár“; e tekintetben az irányjelző tábla is megvan: még pedig az 1935-ös kongresszus által alkotott kiegészítő szabályzatban.

A zsidó iskola jövője

Néhány nap múlva — három év után — össze fog seregleni az ország minden részéről a magyar zsidó tanítószeg, hogy a Pesti Izr. Hitközség tanácskozó termében, a zsidó közélet reprezentánsainak jelenlétében közgyűlést tartson.

Közgyűlésünk a legnagyobb várakozásokat kelti a tanítószegben.

Komoly időkkel élünk, amikor legjobbjaink is bizonyos aggodalommal tekintenek a zsidó iskola jövője felé. És ez aggodalmak közepette a zsidó tanítószeg tanácsot, utbaigazítást, segítséget vár a közösségtől: megnyugtatót és vigasztalást, irányítást és új erőgyarapítást a közösség tanácskozásaitól: közgyűlésünk-től. És méltán. Az államsegély megvonása óta bizonytalanság üli meg a tanítószeg lelkét. Súlyosbítja a helyzetet, hogy felekezetünk iskoláinak e válságos napjaiban sem találta meg az olyan yira óhajtott kivezető utat s kéri szavaink: a tanítószeg felajdulásai, aggodalmai és panaszai mindmáig nem orvosoltattak. Pedig a zsidó iskola létének, fennállásának és fejlődésének szent ügye elsősorban felekezeti ügy és csak másodsorban a tanítószegnek ügye.

A tanítószeg e kérdést egyesületén keresztül kívánja megvalósítani.

Egyesületünk a magyar zsidó tanítószeg szabad egyesülése. Az Országos Izraelita Tanítóegyesület soha semmiféle pártállást nem foglalt el, s mindig felekezetünk összességének érdekeit szolgálta. Benne kifejezésre jut a zsidó tanítószeg összesének anyagi, szellemi és erkölcsi érdeke.

Az egyesület vezetősége oly fontos s közérdekű kérdéseket tűzött napirendre, melyekkel foglalkozni, melyek felett elmélkedni aktualitásuknál fogva igen érdemes. Olyan nyilatkozatok fognak elhangzani olyan határozatok fognak hozatni, melyek a közvéleményt meggyőzhetik arról, hogy minden zsidó iskola felekezetünk erős vára.

Az államsegély megvonása oly változott viszonyokat teremtett, hogy nemcsak nekünk, tanítóknak, hanem egész felekezetünknek komolyan kell foglalkozni a zsidó iskolák fenntartásának fontos kérdéseivel s ezzel kapcsolatban a zsidó tanítószeg változott helyzetével.

Kérdés tehát az, hogy mit kell tennie a zsidó tanítószeg összességének s ennek képviseletében egyesületünknek, hogy a változott viszonyok mellett is biztosítsa a zsidó iskolák fennmaradását és minden körülmények között védje és óvja a zsidó tanítók egzisztenciáját. Olyan nehéz kérdés ez, melynek megoldására egész felekezetünk teljes erkölcsi és anyagi erejére van szükség. Mi, tanítók, tudjuk legjobban, hol a baj, melyen segíteni akarunk. Nekünk kell a módot és eszközöket kijelölnünk, melyekkel a kitűzött célt elérhetjük és kijelölni azt a módot is, hogy hogyan, miképpen támogasson bennünket felekezetünk és minden egyes hitközségünk eziránvu munkásságunkban.

A zsidóság áldozatkésztsége kétségbe nem vonható és ha a hitközségek vezetői meggyőződnek arról, hogy az általuk fenntartott iskolák teljesen megfelelnek

az ő intenciójuknak, akkor, bár súlyos teher is legyen az iskola fenntartása, de meghozzák azt szíves készséggel, a gyermekeik, a haza és a vallás kedvéért.

Kis hitközségem négytanerős iskoláját féltő szeretettel és gondoskodással veszi körül. Pedig a mostani rossz viszonyok mellett mily óriási nehézségbe, erőfeszítésbe, mily rendkívüli nagy anyagi áldozatra kerül a hitközségnek az iskola fenntartása és hány szegény szülő még a nélkülözhetetlent is nélkülözi, csak hogy gyermekeért a reá kirótt iskolaadót és a tandíjat megfizethesse. Teszi pedig azért, mert azt akarja, hogy gyermeke nemcsak jó magyar, hanem hithű, jó zsidó is legyen. Hitközségem tagjai és vezetői így nyilatkoznak: „Nekünk mindennél fontosabb az iskola”. „Ha mindentől meg kell válni, az iskolától utoljára fogunk megválni.” Nincs is semmi baj itt az iskola körül. Példámutatóan tesz elegendő iskolafenntartói kötelezettségeinek.

Azonban az iskolafenntartó hitközségek áldozatkésztségének és teherbíróképességének is határai vannak.

Azért szükséges olyan generális ren-

delkezés, mely ezt a régen óhajtott kérdést közmegnyugvásra megoldja.

A zsidó tanítószeg kiküldötteiként a napokban tárgyaltunk az Országos Irodák vezetőivel. Alkalmam volt az Irodák elnökeinek nyilatkozatait végighallgatni. Megállapíthatom, hogy mélyen át vannak hatva a zsidó iskolák fenntartásának szükségességétől. Tudatában vannak azoknak a káros hatásoknak, melyek az államsegély megvonása következtében a zsidó iskolaügy egész területén ország-szerte mutatkoztak.

Most a zsidó tanítószegben van a sor, hogy a közgyűlésen megnyilatkozzon. Hiszem, hogy olyan impozáns megnyilatkozása lesz ez a magyar zsidó tanítószeg közös óhajításának és akaratának, hogy figyelemre fogják méltatni ezt a zsidó iskolák és a zsidó tanítók sorsát intéző fórumok is.

Bízom a zsidó felekezetnek és a hitközségeknek iskoláik iránt mindenkor tanúsított hagyományos áldozatkész ragaszkodásában s hiszem, hogy az immár egy éve vajdó kérdés közmegelégedésre nyer elintézt.

Weisz Miksa,

a mátészalkai izr. népiskola igazgatója

Erdély hitközségei felsorakoznak az OMZSA mellett

Azok a súlyos feladatok, amelyeket az OMZSA a segítőakció folyton fokozódó méreteinek ellátásával magára vállalt és az ebből eredő több millió pengő költség biztosítása mindenképpen indokoltá tették, hogy az erdélyi hittestvérek hozzájárulását is az eddiginél jelentősebb mértékben vegyék igénybe.

Ennek a nehéz feladatnak a megoldását az OMZSA főmegbízottja, dr. Klár Zoltán vállalta magára, aki dr. Neumann Vilmos erdélyi delegátussal együttesen az elmúlt napokban Erdély több, jelentősebb községét látogatta meg.

DÉS

Külsőségeiben is imponáló volt az a gyűlés, amely Désen a nagytemplomban folylt le. A hitközség díszelnöke, Ordentlich Ferenc, mely zsidó tudással párosult szép szavakban üdvözölte a vendégeket és biztosította az OMZSA-t a dési zsidóság áldozatkésztségéről. Paneth Jakab főrabbi

meleg felhívással fordult híveikhez, akiknek testvéri kötelességévé tette a segítő munkában való legteljesebb részvételt.

Dr. Weinberger Manó ismertette a helyi Pitevékenységét és az országos munkához való hozzájárulás ügyét a zsidó társadalom megértésébe ajánlotta.

Dr. Neumann delegátus megrázó szavakkal ismertette ezután az OMZSA 1943. évi munkaprogramját, különös tekintettel az inséges területekre, valamint az ifjusági problémára. Dr. Klár Zoltán majdnem kétórás nagyszabású előadást tartott a magyar zsidóság kötelességéről a segítő munkával kapcsolatban. A több, mint 1000 főnyi köz-

zönség rendkívüli figyelemmel hallgatta dr. Klár Zoltán szívhezszóló szavait, amelyek hatása alatt

dr. Ágai Andor bankigazgatónak, a dési Pártfogó Iroda fáradhatatlan és érdem-dus elnökének kezdeményezésére a kis-és nagymemberek áradata indult meg,

akik erejükön felüli külön adományokkal és pótladó-lefizetéseikkel is hozzájárultak a segítő munkához.

SZÁSZRÉGEN

Itt az OMZSA kiküldötteit a templomban előbb Frank Emil hitközségi elnök üdvözölte, aki eddigi munkájával és páratlan agilitásával minden helyi zsidó megnyilatkozás elindítója volt. Freund József főrabbi „baruch haba”-val köszöntötte a vendégeket és kiemelte a zsidó közösség érdekében kifejtett fáradhatatlan és gyönyörű munkájukat. Itt is előbb dr. Neumann delegátus ismertette az OMZSA célkitűzéseit és a szászrégeni zsidóságot a segítő akció támogatására hívta fel, majd dr. Klár Zoltán tájékoztatta részletesen a templomban összegyűlt többszáz főnyi hallgatóságot a magyar Izrael hivatásáról, feladatairól a mai sorsdöntő időkben és Szászrégen zsidóságának áldozatkésztségéhez apellált. Válaszképen

a hitközség vezetősége a helyszínen jelentős összegű azonnali lefizetéssel biztosított magának méltó helyet a teljesítő hitközségek sorában.

Kiemelkedő pillanata volt mindkét hitközség ünnepi közgyűlésének az az elhatározása, hogy táviratban köszöntik a neológának országos vezérét, Stern Samu advari tanácsost és az orthodoxiának országos elnökét: Kahan Frankl Samut.

Ez év végéig meghosszabbították a munkaszolgálatosok részére szóló ruhagyűjtési engedélyt

Valamennyi hitközség előljárósága és a Hadviseltek Bizottsága számára

A HADVISELTEK BIZOTTSÁGA KÖZLI, HOGY A MAGYAR KIR. BELÜGYMINISZTER UR A MAGYAR KIR. HONVÉDELMI MINISZTER ÚRRAL EGYETÉRTŐLEG AZ ORSZÁGOS RUHAGYŰJTÉSÉRŐL SZÓLÓ ENGEDÉLYET A MUNKASZOLGÁLATOSOK SZÁMÁRA EZ ÉV VÉGÉIG MEGHOSSZABBITOTTA.

Áv hava: a szerencsétlenség és a vigasz hónapja

Hétfőn, augusztus másodikán újhol-
dat ünneplünk. Beköszönt Áv hava,
amely eltart egészen augusztus hó
31-ikéig, amikor is átadja helyét a
bánatos őszi hónapnak: Elul havának,
amikor majd megszólal és felbug a
Kürt Izrael templomaiban...

Üssük fel tehát Áv hó krónikáit.

A tizenegyedik hava ez a zsidó kalen-
dáriumnak. A csillagképe az oroszlán.
Emlékeztetés, szomorú napja, a kilence-
dik. Ezen az Áv hó kilencedikén, mint
Jeremiás panasolja, elpusztították az
első jeruzsálemi templomunkat. Az első
templomot Nebukadnezár rombolta le.
És ugyancsak kilencedikén elpusztult a
második templom. A másodikat Titusz
rombolta le.

Josephus Flavius, a nagy zsidó törté-
netíró azt állítja, hogy a római had-
sereg, nem Áv hó kilencedikén, hanem
tizedikén hatolt be a Szentélybe. Ezért
sok jámbor; nemcsak a kilencedik, ha-
nem a tizedik napot is böjttel és ön-
sanyargatással ünnepli e hónapban.

Áv hó elsejétől kilencedikéig, illetve
tehát tizedikéig tart a Zsinagóga gyá-
szának az úgynevezett három hétnél
legkomorabb ideje. Az utolsó kilenc nap-
ban csak tejeset esznek a jámborok.
Sem esküvők, sem összejövetelek nin-
cesenek.

A történelmi tradíció szerint még egy
harmadik katasztrófa is érte Áv kilen-
cedikén azaz Tisobeov-kor a zsidóságot:
a Bar-Kochba lázadás véres napjaiban,
a baljós napon foglalta el Hadrián se-
rege Bethár hatalmas várát.

Még ha szombatra is esik Tisobeov,
akkor is: nem a szombati diszfüggőnyt
függesztik a Tóra elé, hanem komor,
más leplet.

De Áv hava nemcsak a gyászé, a sirá-
lomé, a szomorú visszaemlékezésé, ha-
nem a vigaszé is. Azokat a szombatokat,
amelyek Tisobeov után következnek

a vigasz szombatjainak nevezik,

mert annyi baj és szomorúság után meg-
szólalnak a Háltárak prófétái leckéi és
vigasztalják Izraelt. És a középkor,
hogy enyhítsen e gyászon, elnevezte a
hónapot Menachemnek, vigasztaló ut
havának...

Az első ilyen vigaszos szombatot Sab-
bosz Nachamu-nak nevezik:

...Vigasztaljátok, vigasztaljátok az én
népemet... így kiált a próféta szava
felénk.

★

Áv hó jelentős napjai még a követ-
kezők:

Elsején: Áron főpap halálózásának
napja. Böjtnap az egész keleti és afrikai
zsidóságban.

Tizenötödikén: rendkívüli öröm-
ünnep a régi Jeruzsálemben. Neve:
Chámisó-ószor be-Áv.

Ezen a napon a jeruzsálemi leányok
kirándultak a várost körülvevő he-
gyekre és ott dalos körtáncot lejtettek.
Jeruzsálem leányai egyenlő fehér kőn-
töst hordottak, hogy a gazdag ruhája
ne üssön el a szegényétől ez ünnepen.

A körtáncot ezzel a szöveggel éne-
kelték:

„Csalóka a báj, elmúlik a szépség,
De dicsérjük az istenfélő asszonyt!”

A szépek így énekelték:

„Ifju, csak a szépségre nézz,
Mert a nőt a szépség miatt alkotta az
Isten!”

Az előkelő családból származók így
énekelték:

„Ifju az előkelő származásra nézz,
Mert az asszonyt gyermekei miatt
alkotta az Isten!”

... Ez az ünnep Josephus Flavius
magyarázata szerint olyan népünne-
p-ből nőtt ki magát, amikor mindenki
fát és rőzsét szedett az erdőn Isten ot-
tára részére...

A Talmud nem kevesebb, mint hat
magyarázatot is ad erre az örömteljes
ünnepre. Többek között megállapítja,
hogy ezen az ünnepen folyt le Jeruzsá-
lem körül a szőlőkben és a hegyekben
a leánykérés, amikor is az egyes zsidó
törzsek feleséget választottak maguk-
nak a főváros lakosai közül.

★

További emléknapi Áv havában:
Áv hó tizenegyedikén böjtnap volt,
mert Achaz király idejében egyszer ki-

aludt az örökmécs a Templomban és ez
rossz jelnek számított.

★

Befejezésül érdekesnek tartjuk, hogy
elmondjuk itt: mit ír elő a Talmud
Tisobeov-ra. Ugy kell — mondja a
Talmud szövege — meggyászolni Tiso-
beov-kor Jeruzsálemet, mintha egy kö-
zeli halottat siratnánk. Áv hó kilence-
dikén nem is szabad Tórát tanulni,
Csak olyan szent szöveget szabad ta-
nulmányozni, melyeknek szomorú a
tartalmuk. Tehát szabad olvasni a Si-
ralmak Könyvét, Jeremiás Könyvének
egyes fejezeteit, továbbá Jób könyvét.

De van egy különös tradíció, mely
szerint Áv hó kilencedikén, a legna-
gyobb szerencsétlenség napján, szüle-
tett: a Messiás. A sabbatáj Cevi mo-
galom legnagyobb ereje éppen az volt,
hogy ez a hamis Messiás 1626 Áv hó ki-
lencedikén született. Egyik első intézke-
dése az volt, hogy eltörölte Tisobeov
böjtnapját és elrendelte, hogy az ő szü-
letésnapja öröme a zsidó nők a temp-
lomokban dicsítsék fel magukat. Sza-
lonikiben évszázadok után is, még ma
is a hamis messiáshoz tartozott templo-
mokban a zsidó asszonyok Tisobeov
napján, selyem pártában, diszruhában
jelennek meg Sabbatai Cevi emlékére.

★

Külön emlékezünk meg a jemenita
zsidó Tisobeov ünnepegről, mely a
maga tragikumában fenséges. A jemeni-
táknál, Tisobeov előestéjén hirtelen ki-
oltják a templom összes gyertyáit és az
előimádkozó a vaksötétben kihirdeti
zokogó hangon, hány év telt el a Másod-
dik Templom lerombolása óta. Ezekkel
a szavakkal végzi:

És tudjátok meg zsidók, hogy min-
den nemzedéknek, amelynek napjaiban
nem sikerült újra felépíteni a Szentélyt,
olybá számítják az életét, mintha az ő
napjaiban rombolták volna le.”

És ezekre a szavakra az egész gyüle-
kezet sirásban tör ki.

Azután fekete leplet borítanak a
Tórára és hamut hintenek rá. Az elő-
imádkozó pedig így szól:

„Gyászolj Tóra, gyászolj, Tóra, mert
szétrombolták a Te dicsőségedet!”

Keresünk folyó évi nagyünnepekre
templomunk számára jóhangu

baál-sachariszt és tóraolvasót.

Ajánlkozók fizetési igényüket is közöljék.
Ujpesti Izr. Hitközség, Beniczky-utca,

Nyaraló gyermekek — a vendéglátókról

A nagy nyomor és bánat, amellyel a karitatív munkát végzők találkoznak, sokszor könnyet fakaszt a segítők szemeiből, de néha felsillognak ott az öröm könnyei is. Boldog mosoly ragyog az arcokon például akkor, amikor megérkeznek vidéki, melegsivű hittestvéreink meghívásai, amelyekkel a Pesten nyomorban sínylőddő, vézna kisgyermeket házaikba kéri. Elindul a sok-sok gyermek az ország minden tája felé. Hogy ezek a gyermekek milyen végtelenül boldogok vendéglátói házaiban, arról csak úgy lehet hü képet adni, ha ki-ragadunk egy-két mondatot a Pártfogó Irodához és szülőkhöz írt levelekből és szó szerint közöljük a gyermeklélek egyszerű, naiv megnyilatkozásait és felkiáltásait:

„Itt élek ebben a Paradicsomban, amelyhez hasonló talán az igazi sem volt. Hét-szer van naponta étkezés, nem is hiszem, hogy ez igaz.”

„Huber bácsi és néni végtelenül kedvesek, egy hét alatt több mint 1 kg-ot híztam. A koszi kitűnő és nagyon sok, mindannyian jól érezzük magunkat, bár csak sohasem volna vége a nyárnak.”

„Anyukám! Oly szép és jó itt minden, omihez hasonló csak álomban láttam. Naponta fürdök, Etus néni végtelenül szeretem.”

„Anyukám, azt szerettem volna, hogy szándult vegyél nekem, de a vendéglátó néni nem engedte, hogy ezt megírjam. Már van szándalom.”

Helyszűke miatt lehetetlen végig idézni a gyermeki lelkek megannyi megnyilatkozását. Alig utaztak el a gyermekek és a legtöbbet máris felruházták. Egyik vendéglátó többek között a következőket írja nekünk:

„A kisleány ruházata kissé hiányos, de ezt majd a lehetőség szerint pótoljuk és bízom abban, hogy a gyermeknek jó lesz ez a vakáció és esetleg jövőre újra elkérjük. Hála Istennek, szépen eszik és leánykám már megbarátkozott.”

Kérdezzük: mit szólnak a jószívű anyák és apák, akik e sorok olvasása után összehasonlítást tesznek jó vagy jobb sorban élő saját gyermekeik és a vendégségben lévő gyermekek helyzete között? Hisszük, hogy megesik minden jóérzésű embernek a szíve a megatottságtól, hogy milyen könnyen lehet boldoggá tenni egy olyan kisgyermeket, akinek e változás és melegsivű környezet Paradicsomot jelent.

A Pártfogó Iroda családvédelmi központjának gyermekeket vendéglátó akciója (Budapest, VII., Akácfa-utca 22) kéri azokat, akik megtehetik, hogy mielőbb jelentkezzenek a vendéggyermekekért.

Kérelem

Azon urat, aki engem 9-én keresett, kérem, tudassa címét.

Minden költség térítve.

EPSTEIN ELEKNE.

III., San Marco-utca 1-3.

Péntek este a munkaszolgálatban

A füleki vár csonka tornyai kíváncsian kandikáltak be lakásunk ablakain, amikor két szál gyertya imbolygó fénye jelent meg az egyik asztalon. Rendkívüli istentisztelet kezdődött ezen a péntek estén. Lakótermünk középső részén állott az asztal, amelyen a gyertyák égtek. Két sorban az emeletes ágyakon háttizsákók, kenyérszákók hevernek össze-vissza, de a háttizsákókból előkerülnek az imakönyvek és Mandel főkéntor ajkáról felhangzik az „Asré jausvé”, mire az egész század buzgó imádságba kezd.

Rendkívüli istentisztelet...

A főkéntor nem a megszokott fekete ornatásban énekel, hanem drappszínű sportruhában áll a gyertyák előtt, a lábain bakancs és fején katonasapka, de nyakában ott fehérlik az ősi talisz és mögötte az imádkozó tömeg fejét ugyancsak katonasapka fedi.

Folyik az istentisztelet. A gyászolók elmondják kaddis-imájukat, majd a főkéntor beszédet intéz bajtársaihoz:

— Nem akarok szemeitekbe könnyeket csalni azáltal, hogy felidézsem a nemrégén

elhagyott otthon emlékeit. Tudom, hogy mindannyian szeretteinkre gondolunk, de szolgáljon vigaszul számunkra az a tudat, hogy hazánkat szolgáljuk és magyar hazánk iránti kötelességeinknek teszünk eleget.

És amikor Mandel főkéntor érces baritonján felhangzott a „Löchó daudi” magasztos dallama és a katonasapkasok kórusa visszhangozta reá a zsolozsmát, a közben elsötétedett szobát már csak a két szál gyertya árva fénye világította be és a félhomályban itt is, ott is könny csillogott a munkaszolgálatosok szemében.

A templom áhitata szállította meg lelkiüket és az imák, a zoltárok oly tökéletes szépségben gyönyörködtették a hallgatókat, mintha nem is egy fehérre meszelt szobában, százegynéhány munkaszolgálatos számára, hanem akár ha a fővárosi nagytemplom zsufolt hajói előtt hangzottak volna el.

Egy magasztos élménnyel gazdagabban térünk ezen a péntek estén nyugovóra. Valóban rendkívüli istentisztelet volt...

(g. m.)

Az OMIKE Művészakció új (ötödik) évadjja

Az OMIKE Művészakció július 29-én fejezte be negyedik évadját, amelynek folyamán 260 előadást rendezett pártoló tagjai számára. Ezekről az előadásokról hűségesen beszámoltunk, ezuttal csupán a minden szónál beszédesebb statisztikai adatokat közöljük. Ezek szerint a 260 előadásból 61 szimfonia, 71 opera, 26 hangverseny, a júliusiakkal együtt 86 vidám- és 17 vegyes műsor előadás volt több mint 400 személy közreműködésével. Nyugodtan elmondhatjuk, hogy az a 92.000 néző, aki az előadásokon résztvett, igaz ügye támogatott, mert művészi és szociális szempontból sikeres évadnak volt szem- és fültanuja.

Ezek az adatok egyuttal biztos reményt nyújtanak az 1943-44-es évadra is, amely az OMIKE Művészakciónak immár ötödik évadját jelenti azon az uton, amit dr. Ribáry Géza, az akció felelhetetlen emlékü megalapítója és első elnöke, majd Stern Samu, a Pesti Izs. Hitközség elnöke, mint az OMIKE Kulturálisának elnöke és dr. Csörgő Hugó, mint a kulturális elnök helyettese, jelölték ki az akció részére.

Az új évad művészi programját és tájékoztatóját sok ezer példányban szétküldött prospektus ismertette, de e helyen is kiemelendők tartjuk magyar zsidó szerzők eredeti darabjainak műsorralüzését, öt új opera bemutatását és nyolc hangversenyből álló sorozatot, amelynek részletes műsorát az évad megkezdése előtt teszük közzé.

A pártoló tagság vállalása e célra szolgáló belépési nyilatkozaton az akció irodájában (VII., Sip-utca 12, II. 37) történhetik, de kívánatra postán is küldenek prospektust és belépési nyilatkozatot, illetve csekket a tagdíj beküldésére. Az iroda a nyári szünet alatt is működik, sőt megkezdődtek az új évad előkészületei is, mert az a terv merült fel, hogy az új évad szeptember 1-én kezdődjék meg és az előadások sorozatát az őszi ünnepek miatt megszakítsák két három hétre.

Minden jel arra vall, hogy az OMIKE Művészakció a jövőben is eredményesen fogja szolgálni hivatását, a pódiumuktól megfosztott magyar zsidó művészek megsegítését és a gondterhelt idők közönségének szórakoztatását a művészet örök eszközeivel.

Dr. Komlós Ottó: Az imitatio dei a zsidóságban. (Különlenyomat az IMIT 1942-ik Évkönyvéből. Budapest, 1942.) Az ember, ha bátran szembenéz önmagával és szenvedély nélkül tudatosítja érzéseit, rádöbben arra, hogy megrendítően kicsiny porszem a végtelennel kacérkodó természetben. Ez a keserű eszmélés arra készíti, hogy a szellem világában keressen kárpótlást, vigasztalást, biztatást és olyan gondolatot, amely a legnagyobbba, a legerősebbbe, a Mindenhatóba teszi őt egyenlővé, vagy legalább is hasonlónak. A mulandó testbe zárt örökkévaló léleknek ezt a szinpopmás álmát, mérsékelten szárnyaló vágyát, egekbe kívánczóságot, az „imitatio dei” messze multból való utnakindulását jegyezte fel dr. Komlós Ottó összefoglaló és ismertető tanulmányában Biztos vonalvezetésű, áttekinthető szerkesztű, tudós módszerrel megírt értekezése rendszerezi az erről a tárgyról elhangzott véleményeket. Eredeti idézetekkel hitelesíti saját felfogását, miközben rámutat az „imitatio dei” kanyargós útjára a görög bölcselésben, a keresztény egyházatyák műveiben és a zsidó hagyományos irodalomban. Elemzi a görög, keresztény és zsidó felfogást. Részletesebben foglalkozik a zsidó gondolkodóknak az „imitatio dei”-ről szóló tanításaival és kiemeli ezeknek sajátos, a „Szent” fogalmához kapcsolódó tanait.

(Gervai Sándor.)

TETŐ JAVÍTÁS.
KARBANTARTÁS
ORBÁN IGNÁC, Tel. 147-973

Glosszák a hétről

A „JELENKOR“ című aktív katolikus orgánus hosszabb méltatást közöl Marczali Henrikről, sírkövének nemrég történt felavatása és Szekfű Gyula magisztrális emlékbeszéde alkalmából. A cikkben, többek között, ezeket olvashatjuk:

„Nemrég leplezték le Marczali Henrik síremlékét. A sírnál tanítványai és a magyar tudományos élet nevében Szekfű Gyula mondott emlékbeszédet. Ez az emlékbeszéd nem azt emelte ki, ami mulandó egy nagy és munkás élet során, hanem reámulatolt az emberi munka tiszta és önmagában való értékeire, a személyiség erejére, a végzett kötelesség siron túl is megnyugtató önértékeire.

A 19-ik század végének e nagy történetírója roppant anyagismerettel, kifogástalan módszerrel végezte a maga feladatát; egyformán otthon volt a magyar történet kutatói között, mint a későbbi korokban, főként a 18-ik században, melynek világos, racionalista eszméit úgy szerette... Nem árt visszaidezni magunk elé nagy és jelentős életek munkáit, melyekből nemcsak emberi példát meríthetünk, de megtanulhatjuk belőlük a munka becsületét is. Mert egyedül a munka, az engedetlen és kitartó munka az, mely felelteti velünk a világ szomorúságát és mely értéket és értelmet jelent életünkben. A szellem sorsa a folytonos munkálkodás, melynek során a munka nemcsak mint önérték, hanem mint erkölcsi érték: nemes emberi jó is, maradandó fénygel emelkedik túl a mulandó időn.

Szekfű Gyula emlékbeszéde — írja a folyóirat — kiemelte a feledésből Marczali Henrik alakját és életének pályájának mozzanatait oly megvilágításba állította, hogy azok beilleszthetők legyenek szellemi multunkba. E történetírói pályát az értelem világossága és a munka lankadatlan szeretete irángította; nincsen benne zökkenő: a maga folyamatosságában és következetességében ezért becses a magyar tudomány számára.“

★

NAGY TITKOKRÓL akarja fellebbenteni a fátyolt a legújabb jobboldali folyóirat képzőművészeti rovatvezetője, talán megirigylően egyik-másik rovatvezető fajvédelmi kirándulásait. A „titkok“, amelyekről szó van, tudniillik nem művészeti természetűek. Sem „a Széchenyi-szobor titka“, sem a Vörösmarty-szobor rejtélye nem művészet-történelmi, vagy esztétikai vonatkozása.

Lássuk hát a „nagy“ teleplezést!... Mi az?... Az, hogy a Széchenyi-szobrot „nem a magyar faj egyik képviselője, hanem egy külföldön több mint harminc évig élt magyar származású zsidó mű-

vész, Engel József készítette.“ Ezenkívül: „a Szózat nagy költőjének, Vörösmarty Mihálynak három zsidó művész, névszerint Kallós (Klein) Ede, Telcs Ede és az építési rész tervezője, Márkus Géza“ készített emlékművet.

Ismételjük: a cikk nem mozog esztétikai síkon. Kizárólag faji érvekkel dolgozik. Így tehát nem is érdekes az a probléma: jó-e, rossz-e a Széchenyi, vagy a Vörösmarty-szobor? Elvégre nem zsidók és zsidók egyaránt alkottak már sikerült és sikerületlen műveket. De azt állítani, hogy e két szobor pusztán azért rossz, mert — horribile dictu —

zsidók faragták, alighanem novum a magyar műkritikában.

Ami egyébként a cikkben megjelölt szobrászokat illeti: Engel József londoni és római sikerek, érdemek és elismerés után érzett kedvet „a legnagyobb magyar“ emlékművéhez s hazavonzotta a Magyar Génus ragyogása; Kallós Ede is külföldről, a nagyobb lehetőségek és a több pénz országaiból tért vissza, hogy élete javarészét Kölcsény, Bessenyei, Irányi, Vörösmarty és más nagy hazafiak szobrainak, síremlékeinek megalkotására fordítsa; Telcs Ede pedig egyfelől magyar típusokat örökölt meg kisebb szobraiban, másfelől Kossuth, Munkácsy, Andrássy, Beöthy Zsolt és sok-sok más, lánglelkű magyar emlékezetét örökölte meg monumentálisabb munkáiban.

Milyen is a zsidó szellemiség?

Sok szó esett ezekben a napokban a „külön zsidó szellemről“ és szellemiségről, amely áthatja az emberi társadalmat. A zsidó szellemet röviden ismertetni akarni, olyan, mintha ki akarnók merni gyűszűvel a tengert. De, hogy mégis fogalmat adjunk a be nem avatottaknak arról, hogyan és mit tanít az a bizonyos „külön zsidó szellem“, megkíséréljük, hogy legalább rámutassunk arra, mit adott a mi vallásunk az emberiségnek...

Szeretet

Szeresd felebarátodat, mint te magadat.

(MÓZES III. 19, 18)

Ne nyomj el özvegyet és árva, idegent és szegényt. És ne gondolatok szívetekben rosszat a másik ember felől.

(ZACHARIÁS VII. IX.)

Szeresd az idegent!

(MÓZES V. 18. 19.)

A felebaráti szeretet törvénye a zsidó tan legnagyobb tanítása. Így Rabbi Akiba: Zsidó szegényt együtt kell ellátni a nem zsidó szegénnyel. Zsidó beteget együtt kell ápolni a nem zsidó beteggel. Zsidó halottnak tisztességet kell adni épp úgy, mint a nem zsidó halottnak.

(GITIN TALMUDI TRAKTÁTUSA 61/A)

A felebaráti szeretet törvénye, melyről Hillél, a mi nagy mesterünk kijelentette, hogy az egész zsidó tanak a valódi tartalma: nemcsak a fajtestvérré és a hittestvérré vonatkozik, hanem vonatkozik minden halandó emberre. Mert hiszen Mózes tana kihirdette, hogy egyforma joga legyen az idegének és a benszülöttnek. Így akarom én, az Örökkévaló. (A BERLINI NAGY RABBI-GYÜLÉS NYILATKOZATA 1884 JUNIUS 4-ÉN.)

Ne légy bosszuálló és ne légy haragtartó!

(MÓZES III. 19. 18.)

Ha éhes a te ellenséged, adj enni neki. Ha szomjas, itasd meg vízzel.

(SALAMON PÉLDABESZÉDEI 25. 21.)

Uram! őrizd meg az én nyelvemet a gonosz beszédétől. Engedd, hogy hallgassak akkor, amikor engem bántanak és káromolnak!

(A MINDENNAPI IMÁBÓL BERACHO TALMUDI TRAKTÁTUSA, 17/A OLDALA NYOMÁN)

Még akkor is enni kell adni az ellenségednek, ha gonoszat forral ellened. Ha így jön feléd és ártani akar neked: te csak vezesd be a házába, adj neki enni és inni.

(MISHLÉ MIDRASA 27.)

Marzutra, ami példaadó mesterünk, este, elalvás előtt így imádkozott: bocsáttassék meg mindenkinek, aki engem megbántott.

(MEGILLA TRAKTÁTUSA 28/A.)

Jóság

Az embernek nem szabad keménynek és engesztelhetetlennek lenni. Olyannak kell lenni, akit nehezen haragítanak meg és könnyen engesztelnek ki. Még hogyha megsértették is az embert, vagy megbántották: bosszúra gondolni nem szabad és haragot tartani tilos. Ez a zsidó fajnak sajátossága és ez a zsidó szívnek természete.

(MAIMUNIDES NAGY KÓDEXE: MISHNE TÓRA HILCHOTU TESUBA II. 10.)

Csak szeretni! Ez a zsidó törvény. Szeressétek gyermekeiteket, testvé-

reiteket, rokonaitokat és barátaitokat. Szeressétek minden szomszédaitokat. Szeressétek minden embert, legyetek velük szemben előzékenyek, hogy ők is szeressenek benneteket. Ha pedig mindenáron bosszul akartok állni az ellenségeiteken, legyen az a bosszú az, hogy ti javuljatok meg.

(JECHIEL BEN JECHUTIL:
SZÉFER MAALOT HAMIDOT
12/A.)

Inkább százszor meghalni, mint egyszer irigykedni.

(De BARIM RABBA, 9. FEJ.)

Dél csendje

ült a padokon, mikor beléptünk a kis templomba, csak az utca zaja szűrődött be távolról, halkítva. Csend volt. Nők ültek a padok között, zsidó asszonyok, mozdulatlanul. Imádkoztak. Maguk elé meredve mormolták az imát, éppen hogy az ajkuk mozgott.

Nem volt „hivatalos” istentiszteleti idő, a tömeg hangos imája és kórusa sem verte fel a csendet. Asszonyok imádkoztak, magukban, elmerülve.

De mikor rájuk néztünk és láttuk, hogyan buggyan ki a könny szemükből, hogyan kulcsolódik össze a kezük, hogyan üzennek csak egy néma mozdulattal a frigszekekrény felé: odaadást, féltelmet, irgalmat kérően, Istenüknek, akkor megtanultuk, hogy ime, a kilencszáznegyven esztendő zsidó nőit látjuk, az ő imájukat lestük el.

Valami mélységes együttérzés fogta el szívünket. Ime, a Hősök Temploma, melyet annak idején felavattak egy nagy és szomorú háború emlékművének: befogadja magába a zsidóasszonyok néma áhitatát, akik bejönnek nem a „hivatalos” imáidőkben, hanem bejönnek, mert a szívük és lelkük ösztönzi őket, bejönnek, mert imádkozni akarnak.

És megtelt a mi szívünk is köszönettel és hálával azok iránt, akik megnyitották a zsidó templomokat a zsidó nő lelke előtt. Megadták nekik a lehetőséget, hogy bevonulhassanak Istenük elé és feltárhassák gondolataikat a Mindenható előtt.

Ó, hallgassa még a Mindenható leányainak, gyermekeinek ezt a szomorú, csendes panaszát. Hozza vissza nekik azokat, akiket várnak és bocsáson szívükre az engesztelés balzsamárjából, a megbocsátás és teljesülés gileádi orvosságából, úgy, ahogy csak Ő tud engesztelni, úgy, ahogy csak Ő tud gyógyítani.

Az az örökké élő, a mindent látó, a mindent tudó, a mi nagy Istenünk.

Érdekes részletek a zsidó iskolák évkönyveiből

VÁC

A Váci Izraelita Együttes-oktatásu Polgári Iskola 1942—43-as évkönyve érkezett elsőnek lapunk szerkesztőségébe. A Váci Eötvös-téri Autonóm Orthodox Izraelita Anyahitközség tanintézetének évi jelentése, amelyet Cserjés Sándor igazgató állított össze, erőteljesen hangsúlyozta, hogy: „A hazafias nevelés árthatja tanításunk egész menetét. A szülőföld szeretetét, a nemzet nagyjainak megbecsülését, a nemzet múltjának és kiváló irodalmi alkotásainak ismeretét fejlesztjük a fogékony ifjú lelkekben... Igyekezünk tanítványaink lelkében elvetni azt a magot, hogy meggyötört hazánk, a harcban álló nemzetünk, csak akkor nyerheti vissza a régi nagyságát, fényét, ha töretlen hittel bízunk a jobb magyar jövőben, ha a jelen idők korlátozásait, szenvedéseit áldozatkész lélekkel fogadjuk és odaadó munkával, összetartással dolgozunk a szebb és igazabb magyar jövőért.” Kiemeli a jelentés, hogy a hősi halottak emlékének tiszteletben tartására, a hadirokkantak iránti tiszteletre ismételt felhívták a diákok figyelmét.

Az intézetben az elmúlt iskolaév végén 90 nyilvános és magántanuló fiú és leány kapott bizonyítványt. A szülők foglalkozási statisztikája érdekes képet mutat a szülői ház szociográfiája szempontjából is. A legtöbb szülő a kiskereskedők vagy kisiparosok sorából kerül ki.

★

SZÉKESFEHÉRVÁR

A Székesfehérvári Goldziher Ignác Izraelita Elemi Iskola 1942—43. tanévi értesítője, amelyet Bátor József igazgató szerkesztett, bevezetőjében a 101 esztendő tanintézet rövid történelmi vázlatát adja, felsorolva a hitközség és az iskolaszék összes eddigi elnökeit, valamint az iskola eddigi igazgatóit.

Az Iskolafenntartás című fejezet megemlíti, hogy az állami és községi segélyezéseknek az 1943. évi VIII. t.c. életbelépése következtében előállott megszűnése után, az iskolafenntartó hitközség „tanuljelét szolgáltatva példaszerű és követésreméltó ama intézkedésével, miszerint a két államszegélyes álláson működő tanítójának elmaradt illetményeit késedelem nélkül nyomban folyósította, s azoknak fedezetéről pótköltségvetéssel gondoskodott.”

A tanulók lélekszáma az I. osztályban 20, a II.-ban 15, a III.-ban 21, a IV.-ben pedig ugyancsak 21 volt. Az iskola V. és VI. osztálya is megnyílt. Az egyesített két osztályban összesen 7 diák tanult.

★

UNGVÁR

Az Ungvári Zsidó Gimnázium most megjelent évkönyve, amelyet dr. Háász Imre igazgató szerkesztett, érdekes adatokat közöl az intézet tanulói lélekszámának növekedéséről. A felszabadulása óta eltelt években az intézet népessége így alakult: 1938—39-ben 186, 1939—40-ben 255, 1940—41-ben 305, 1941—42-ben 414, 1942—43-ban pedig 423 tanuló tartozott az iskola kötelékébe. A koedukációs rendszert a minisztérium azzal a megszorítással engedélyezte,

hogy a leánytanulók száma a gimnázium teljes tanulólétszámának 40 százalékát nem haladhatja meg.

Az évkönyv megállapítja, hogy „a felsőbb tanügyi hatóságok teljes megértéssel támogatják törekvéseinket, hogy itt az Ung partján, a Kárpátok alján olyan zsidó középiskola működjék, mely a magyar, a zsidó és az egyetemes emberi művelődés eszméit harmonikus egységbe fogja.”

A Valláserkölcsei nevelés-ről szóló részben többek között ezeket olvashatjuk: „Az egyoldalú intellektus-képzésnél mindig többre becsültük a jellem megművelését. Mit ér az ész, ha fénye csak világít és egyszersmind nem melegít is? A mai szellemi zűrzavarban, amikor jól bevált értékeink hitele sokak szemében megkopott, különösképpen munkálkodnunk kell — egy régi pedagógusunk szavával élve — a lélek csöndjének megteremtésén.”

★

DEBRECEN

A Debreceni Statusquo-Ante Izraelita Hitközség Polgári Leányiskolájának az 1942—43-as iskolai évről kiadott évkönyve, amelyet Gábor Dezső igazgató szerkesztett, érdekes tanulmányt közöl Az iskola múltjáról. A tanulólétszám az 1923—24-es tanévben volt a legmagasabb, amikor 350 diáklány tanult az intézet falai között. Az elmúlt iskolai esztendőben még mindig 194 zsidó tanulóny részeseült oktatásban, vagyis az iskola ma is egyike a vidék népesebb polgári leányiskoláinak.

A Hazafias nevelés-ről szóló részben olvassuk: „Tanárkarunk, szaktanáraink minden tárgy tanításánál, minden anyagrészlet tárgyalásánál keresték és megtalálták a módját annak, hogy rámutassanak arra a tényre, hogy az igazi hazafias érzés megköveteli, hogy ne csak akkor szeressük hazánkat, amikor tőle várunk valamit, hanem akkor is, amikor érte áldozatokat kell hoznunk.”

Az osztályfőji órák — mint a jelentésben olvassuk — fokozottabb jelentőséget kaptak azáltal, hogy az osztályfőnökök sok esetben, amikor a messze idegenben lévő apákért aggódó és létfenntartási gondokkal küzdő anyák nem tudtak intenzíven foglalkozni leányaikkal, kétszeres figyelemmel kellett, hogy kísérjék a diáklányokat.

— Dr. Turóczi-Trostler József új tanulmányai. Dr. Turóczi-Trostler József, a kiváló irodalomtörténész és esztéta, egy szerre több új tanulmányát bocsátotta a nyilvánosság elé. Szellem és irodalom címmel megindított brosúra-sorozatában jelent meg Stefan Zweig-ről szóló esszéje, amely finom analízist adja a tavaly tengerentúlon öngyilkossá lett író zsidóságának. Ugyanekkor a sorozatban látott napvilágot a Zsidó tárgyak, „nem-zsidó” írók című szellemtörténeti és az „Ami fül nem hallott, a szem meg nem jara” című összehasonlító irodalomtörténeti tanulmány. Mindkettő Turóczi-Trostler József, kivételesen széles látókörrel és tudással igazolja. A debreceni Pannónia kiadóvállalat publikálta Turóczi-Trostler József Jakob Wassermann (Zsidó író a XX. században) című esszéjét, amely nemcsak egy nagy zsidó regényíró szellemi portréja, hanem a zsidó író és a zsidó irodalom fogalmának meghatározása is akar lenni.

Munkácsi Bernát ismeretlen ifjúkori levelei a vogulok földjéről, amelyeket tanárának, Budenz Józsefnek írt

Az Országos Néptanulmányi Egyesület 1943. évi, most megjelent évkönyve érdekes adalékokat közöl egy nagy magyar zsidó tudós regényes életéből. Munkácsi Bernát néhány levelét tárja — a nagy tudós hagyatékából — a nyilvánosság elé, amelyet második, a vogulok földjére tett tanulmányutjáról tanárának, Budenz Józsefnek írt. 1888 május 25-én kelt az első levél, amelyet olyan invokációval kezd, mint valami époszt. „Mélyen elfogult szívvel fogom kezembe a tollat — írja —, hogy első jelentésemet megírom arról a földről, hova ifjú éveim legszebb álma s legmagasabb ambíciója vezetett. Valóban igénytelen minden kifejezés ama rendkívüli hála tolmácsolására, melyet jelen alkalommal érzek a sorsom fölött kegyesen örkődő Gondviselés s Kegyed — jószágos második atyám iránt, ki végtelen gyámoltalanságom közepette megmentett a köznapiságba való süllyedéstől s lehetővé tette, hogy életemet a tudomány céljaira szentelhetem. Bár válhatna dicséretére a műmesterének, bár megfelelhette gyenge erőm a hozzá fűzött várakozásoknak ama feladat sikeres megoldásával, mely most bontakozik ki előttem teljes nagyszerűségében!”

A 28 ÉVES IFJU

ezeket a szárnyaló sorokat egy vogul faluból írta, mely „a világtól ha nem is chinai faltal, de annál is átjárhatatlanabb lápokkal volt elzárva. Postaí közlekedés abszolút nem volt s az egyetlen mód, mellyel az ember maga felől hírt adhatott, ha levelét egy bérelt emberrel elküldte... s ott egy megbízott embernek átadhatta. Ez az utóbbi ugyanis alkalmilag átadhatta a leveleket a... posta küldöttjének, ki néhányszor hónaponként... átjött a 84 versztingire levő faluból. Biztonság természetesen nem is képzelhető — olvassuk — ily viszonyok közt s ha pl. ez a levelem eljut rendeltetési helyére, szerencse számba vehető.”

A LEGÉSZAKIBB URALMENTI FALUBAN,

hol mindössze négy koldusszorong él, akarja tanulmányait megkezdeni. „A legbájosabb szerelmi ének sem csenghet kellemesebben, mint az az egy, kettő, három, mellyel az én fogatlan, vak, összetöprödött vogul anyókám nyelvtanítását megkezdette... Az egyik anyóka fogatlan, vak és félelmű, a másik összenyomott orru és szuszog, a két fiatalabb dáma nem tud muszául.” Az anyókák még a természetes számsort sem tudták s ezért nem voltak alkalmasak nyelvtanításra. Egy öreg férfit, majd egy okos fiatal nőt sikerül találni. Utóbbi „vogul génie”, de affektál, ismeri értékét és szeszélyes.

Munkácsi kedvesen, szinte meglepetően számol be tanulmányai haladásáról, közben lelkiismeretesen számolgatja el tanárának maradék pénzét és végez számadást arra az esetre, ha az

Akadémia nem javasolná a további ösztöndíjat. Egészségi állapotáról, táplálkozás módjáról, testi férfiasodásáról valóban úgy ad hírt, mint a „második édesapjának”.

Júliusban már beszámolhat róla, hogy egyes volga-dialektusok tanulmányozását befejezte. „Hála a sorsomnak kegyesen intéző Gondviselésnek, hogy immár ezt a tudósítást is írhatom. Ime vállaltomnak első és minden esetre legnehezebb része megvan oldva, még pedig... oly eredménnyel, melyet előre alapos okkal nem remélhettem.”

HÁROM HÓNAPIG TELJES ELSZIGETELTSÉGBEN ÉLT,

hirt egyetlen egyszer kapott és egyszer adhatott magáról. Legközelebbi utiterve szerint, 1000 versztingi csónakut után gőzhajót kell érnie és utána 5—6 napig vonaton kell utaznia. Októbert és novemberet itt töltvén, „az új havon” tovább utaznék és december végéig újabb állomáson akar maradni. Utitervét dr. Pápai Károly antropológus etnografus barátjával közösen szabja meg, akivel találkozót adnak az egyes helyeken vállalt feladataik elvégzése után. Megható: milyen aggodalmat szenved Munkácsi, ha barátja nem érkezik meg pontosan a megbeszélte időre. Budapesti barátairól is kedvesen emlékszik meg minden levelében.

Szeptemberben újra ír beszámolót. „Az egész ut alatt csak egyszer forogtam komoly veszélyben — írja — jelesen az első éjjel. A rengeteg közepén hajózva, közvetlenül a parton egy anyamedve két kölykével rémes ordítással adták tudunkra jelenlétüket. Tudva, hogy a medve kitűnő úszó s az anyavad kölykeire való féltékenységében vakmerő, egész testemben reszkettem az irtóztató jelenet alatt...” Egyik faluban rémüléssel fogadta a nép, de később anynyira megbarátkozott vele, hogy sokallotta a bizalmasságot. „Ó szép napocskánk, miért mész el oly hamar?” — mondotta azután egy vogul, mikor elbueszott tőlük. További útján újra veszély környékezte. „Utam igen veszedelmes volt — írja —, mert közepe táján három tatár falun vezetett által, melyeknek lakosai egész rendszeresen kifosztogatják az arra vetődő idegen utasokat. En ugy intéztem a dolgot, hogy lovainkat nappal az erdőben legeltettem s éjjel után haladtam által az említett veszedelmes helyeket. A falukon keresztül lehetőleg halkán, hogy észre ne vétessünk, azután pedig vágatva. A szibériai rendőrség szerfölött tökéletesen. T. és J.-ben mindenki vaspálcával jár s így esti 8 óra után nagyon veszedelmes egyedül járni az utcán.”

A SZIBÉRIAI TÉL

sem riasztotta el. „Fél munkát nem akarok végezni — írja — Nagyon tartok tőle, ha most én meg nem oldom a ma-

gamra vállalt feladatot, helyettem sokáig nem akad más, aki folytassa a megkezdett munkát. Pedig ez hazai nyelvtudományunkra megbecsülhetetlen nagy kincs; szegény volna, ha még tovább várnánk kiaknázásával... Én nem vagyok elcsüggedve. Remélem, hogy óvatosságom és mértékletességem mellett megőriz a jószágos Gondviselés.” Kézi gyógyszerzárral szereli fel magát és „A hideg ellen felszereltem magam kis subával, nagy kimenő bundával, utazó bundával, rénbőr malicával, meleg és melegebb sapkákkal, 1 pár nemezcizmával, 2 pár rénbőrből ékesen kivarrott csizmával, 3 pár rénbőr harisnyával, erősítő itallal. Az eső ellen egy kis bőrköpenyeg és bőrkucsma véd. A sár ellen egy pár magas bagaria csizma.”

A végén kitűnik, hogy „A szibériai tél sokkal kellemesebb, mint a szungogok, moszkítók és dongólegyek miatt átkozott szibériai nyár. Nem kell füstkattan, nem kell ágyfüggöny. Az ember bebukik a malicába és rénbőr lábbelibe, felölti a rénbőr főkötőt s föl sem veszi, hogy 20 fokos hidegben utazik”

1889 június 2-án már

UTBAN VAN HAZAFELÉ.

Ekkor már az otthoni viszonyokról is szó esik. „Tudom én nagyon jól — írja —, hogy tanár ur részéről nagy erőfeszítés eredménye az én utazásaim és munkásságom támogatása a nyelvészeti bizottságban... Ez baj, melynek valami uton módon elejét kell venni, míg erősebb kifejezést nem nyer az elégtelenség... Mily jeles dolog volna pl., ha az Akadémia az évek óta nekem adott 600 forintokat nyomtatványokra fordíthatná. Pedig ezt könnyen el lehet érni a nélkül, hogy engem elejtenének — oly formán, hogy valamely budapesti (csak nem középiskolai tanársági) álláshoz jutnék, mely függetlenséget és némi szabad időt engedhetne a dolgozásra... Egyáltalában azt hiszem, megérett teljesen a kérdés, hogy mi fog történni ezutánra velem s hogy elég világosan látható, ha van-e valami értékem a magyar tudományosságra nézve s érdemes-e miattam, illetőleg a tudomány számára való biztosításom érdekében valamit tenni... Igényeim a lehető szerények. Egy budapesti 800—900 frt. évi jövedelemmel járó állás, bizonyos számú hivatalos órákkal — vágyaim netovábbja.”

Munkácsi Bernát rövidesen megkapta ezt az állást. Nem az Akadémián, mint gondolta, hanem mint a Pesti Izraelita Hitközség vallásoktatási tanfelügyelője. Az a vágya nem teljesült — melyet ugyanebben a levélben fejezett ki —, hogy habilitáltassa magát az egyetemen.

Ideiglenes kisegítőként kellemes hangu, gyakorolt

Iőraolvasó, előimádkozó, melszól

keresünk. Fizetés megállapodás szerint. Pályázatok okmánymásolatokkal látnak el.

Ujpesti Izs. Hitközség, Beniczky-utca.

Az ötvenéves világtalan író: Szántó György visszaemlékezései mélységesen vallásos gyermekkorára

Most töltötte be ötvenedik életévét Szántó György, a kiváló regény és drámaíró, akinek néhány nappal ezelőtt jelent meg „Öt fekete holló” című újabb önéletrajzi kötete. Szántó György Vágújhelyen született, gyermekkorának nagyrészt Lugoson töltötte el, azután sokfelé fordult meg, sokat látott és tapasztalt, nagytehetségű festőművésznek indult, majd az első világháborúban elvesztette félszeme világát. Kevéssel később a másik félszeme is a háborús sérülés áldozatául esett és a festőművészi pálya természetesen befejeződött.

De Szántó György más formákat és más eszközöket talált arra, hogy kifejezze lelki tartalmát, amiről eddig megjelent egyszerű művei tanuskodnak. Az „Öt fekete holló” előszavában többek között ezeket olvassuk:

„Élet kell törnöm. Olyan utat, amelyen kijutok az utolsó tisztásra. Ahol eltemethetem végre a lelkemet. Valószínűleg alá... Mert művész voltam, ha van még valami értelme ennek a szónak. És ez az erősen kiveszében lévő emberfajta szerette utolsó útján is a formákat.”

„Hátat adok a sorsnak”

„Szép gyermekkor, jöjj vissza egy szóra — olvassuk önéletrajza elején. — Hátat adok a sorsnak, hogy ebben a kis szlovák zsidó fészekben (Vágújhely) születtem, innen hoztam magammal mindent, ami szép volt bennem, ami emberi volt, ami rajongás a művészetért, az ideálokért, ami harc volt bennem és lázadás a mindennapiság ellen, ami nagyvonalúság volt és tisztultság, amiért érdemes volt megszületnem és szenvednem, amiért érdemes volt élni.”

Négyéves volt Szántó György, amikor Vágújhelyről Lugosra került. Lugosi ifjúságáról szólnak a könyv legfinomabb oldalai.

„Szerettem a péntek estéket. Ünneplésségük olyan meghitt volt, családias, derűs nyugalma, szinte kedélyes templomi hangulat. Apám mosolyogva mondta az imákat héberül, amelyekre még gyermekkorából emlékezett és közben simogatta nyakamat, amint előtte, vagy mellette állottam a padban, aszerint, hogy ott volt-e a szomszéd vagy sem. Versenyt imádkozott apám a bika-ngaku kántorral, akinek olajbarna szép keleti feje most élesen rajzolódik elém az évek lehulló függőnyei mögül. Életvidám ragyogó fekete szemének csillogása különös. Szájával együtt mosolyogtak ezek a szemek, de míg szénfekete bajuszkája alatt ajkán igazi vidámság volt, szemében meghúzódott valami gyermeki féltékenység... És a hangja ércesen zengett, amíg ezt énekelte, amíg kinyilvánította Schwachuncius halk orgonakiséréte mellett, hogy az Isten egyetlen, az Isten örök. Ehod elauhénu, godaul adaunénu, godaul seman. És szeme hálisan ragyogott a hétágya

gyertyatartók lángocskáinak fényében, a biborfüggönyre lüszlett, tizparancsolatot tartó aranyoroszlánok. Az oltár fölött pedig ezüstfelhők gomolygaiból törtek elő a kőtáblák és az arangsugarak, mint egy ősi kinyilatkoztatás, egy népnek Istenével kötött megmásíthatatlan szerződése.”

A fiatal Hevesi Simon

„Milyen jó — írja Szántó György —, hogy most ismét elmehetek abba a templomba képzeletben, amelyben husz éve nem voltam. Élesen látom a fejeket, alakokat. Látom a rabbit, a hatalmas termetű Hevesi Simont, apám barátját, akiről azt mondta, hogy olyan, mintha Munkácsy Mihály őt használta fel modellnek Kriszfushoz Krisztus Pilátus előtt című festményén... Arra emlékszem, hogy ő is festegetett. Biblia-illusztrációkat másolt olajba, felnagyítva és kiszínesítve azokat. Áhitattal néztem, hogyan festeget a rabbi, ha apámmal felmentünk hozzá. Elhallgattam beszélgetéseiket, amelyeknek filozófiai részeit nem értettem, csak élveztem a két szép zengő férfihangot és közben ellestem az olajfestés titkait.

Egyszer Hevesi prédikációt olvasott fel apámnak dolgozószobájában. Apám szemmelláthatóan meghatódott. Amikor a beszéd elhangzott a bibliai olajfestmények között, apám odalépett Hevesihez és ezt mondta:

— Gratulálok. Hevesi Simon lesz a budapesti főrabbi.

Néhány héttel később a rabbi Pestre költözött, és fiaival nem játszottam többé a templomudvarban. Akkor megtudtam, hogy ezzel a beszéddel vett részt a pályázaton...

...A hangját gyakran hallok, amint hittanórákon, régmúlt tavaszi délutánokon az írást magyarázza nekünk, rossz gyermekeknek...”

Kirschner bácsi, a samesz

„Hevesi Simon hatalmas alakja és Bruder kántor Boulanger-szakállas, kreolbarna arca mögött most felbukkan előttem a templom harmadik elmaradhatatlan velejárójának, Kirschner bácsinak szőrrel benőtt, barázdás arabs ábrázata is. Kirschner bácsi a templomszolga volt, hivatalos címén samesz... Néha elnéztem szőrös kezében ezeket a fekete arameus betűket, amelyekkel találkoztam művészettörténetekben is, asszír sziklasírokon, babiloni és más paloták romjain. Hogyan kerültek ezek a betűk ide, az imakönyvbe, Kirschner bácsi kezébe?... Az egyik fia, Oszkár, már a Zeneakadémián tanul, most fent énekel a kórusban, aztán egyszer a m. kir. Operában lép majd a színpadra, Kálmán Oszkár néven. A másik fia művészatos, aki festőállványokat faragott nekem, nagy szeretettel és büszkén az én festői mibol-

tomra. A harmadik fia pedig ügyvéd, jelenleg a Hitközség elnöke, az én kedves Kirschner Noldi barátom, aki elsőnek propagálta képeimet Lugoson.”

Gondolatok egy kávéházban

A sok szép és megkapó részlet közül, amelyekben az „Öt fekete holló” bővelkedik, talán érdemes kiragadni egy időrendben későbbit is. Egyet abból a korszakból, amikor a vak író, félig-meddig már elismerve, kezdett résztvenni a főváros irodalmi életében is.

„Esténként gyakran ültünk Pethő Sándorékkal a Modern kávéházban. Magáért a házért is szerettem ide járni. Tudtam, hogy Simongi Zsigmond, Alexander Bernát és Balassa József laktak ebben a házban valaha, ahová apám gyakran járt egyetemi éveiben Simongiékhoz. Itt ismerkedett meg Feigelsberg Leóval is, aki Vágújhelyi tanítóból lett a Pester Lloyd szerkesztője, meg Péterfi Jenővel, a zseniális esztétikussal, aki egyébként gyakran járt apám szállásadó gazdájához, Messinger Lipót ügyvédhez is. Apám sokat beszélt erről a körről nekem, az öreg Lébele Messingert, aki híres, szellemes ember volt, magam is ismertem. Apámtól sokat vártak, mindenki nagy tehetőségnek tartotta, különösen Simongi. Szerette volna mindenáron maga mellett tartani, hogy segítőtársa legyen. De apám vidékre ment tanárnak, tarokkozott, mulatozott és vezércikkezett, egy-egy nagyobb tanulmányban csillogtatva csak meg azt a tehetséget, amit Simongi Zsiga és Sebők Zsiga fedezett fel benne, meg Kunos Ignác, a Keleti Akadémia igazgatója.

— Tudod, szép dolog a nyelvészet — mondta apám —, de nem volt ez nekünk való. Ném egyszer taláztam Simongi Zsigát íróasztalánál az ezernyi szótár-cédula közt és Nyelvőr-korrekturahalmazban, amint a kimerültségtől elaludt szegény. Gondoltam: Zsiga, ez nem nekem való. Még inkább maradtam volna Gyulai Pál mellett, irodalomtörténésznek... Mondd, nem volt igazam?

Persze, hogy igazat adtam neki. Hiszen az Akadémiai Értesítő már akkor is Steiner Zsigmondnak nevezte Simongiét, amikor apám ezt kérdezte tőlem. Elvettem a magyar nyelvudomány hőroslának még magyar nevét is. Mindez ott kavargott emlékeimben, valahányszor a Modern kávéház elé értünk...”

Ezekből a szemelvényekből is látható, hogy Szántó György emlékirata: egy mélységes zsidó vallásosságban nevelkedett, tiszta szempontú író mesterien megfogalmazott, döbbenetesen őszinte írása...

★

Szántó György könyvét: az „Öt fekete holló”-t a Tibor könyvkiadóvállalat adta ki.

FREGOLAN
FÜRDŐKÁDPASZTA
HÓFEHÉRRE TISZTÍT — NEW KARCOL

Idősebb hölgy kóser háztartásban
teljes ellátást keres
Telefon: 188—048.

Szivárvány

(Kis regény
a Bál Sém korából)

Ezt a kis regényt, melynek bemutatását ma kezdjük meg olvasóink számára, egy héber könyvből vettük, melynek címe! „Sippurim niflójim v'jófim”, azaz: Szép és csodás történetek. Ez a széles néprétegek számára íródott elbeszélőkönyv ezernyolcszáznegyvenháromban jelent meg Lembergben és a Bál Sém életéből tartalmaz feljegyzéseket és érdekes eseményeket.

A Bál Sém a zsidó történelem egyik legnagyobb alakja, a chasszidizmus megalapítója és sokszázezer chaszideus hívő előtt annyira nagyra becsült mester 1688-tól 1760-ig élt a lengyel zsidóságban. Nemesak csodátevő szent ember volt, hanem mélységesen bölcs, a vallásos élet újjáalakítója és az emberi lelkek nagy megvigasztalója.

Ez a kis regény egy fénysugarat ad vissza az ő gazdag és ragyogó életéből. Az élete Isten szolgálata volt, az emberi lélek megnemesítése és felemelése.

A kis regényt héber eredetiből Szabolcsi Lajos ültette át magyar nyelvre. És most kezdődjék a regény...

A Bug mellett, egy kis városkában élt egyszer egy házaspár, amelyet a jó Isten nem áldott meg gyermekkel. Mindazonáltal a házastársak egyike sem gondolt arra, hogy elváljon a másiktól. Dávid és Hanna rendületlenül együttmaradtak s együtt éltek a nap alatt.

A kis város lakói ezen nem akadtak fenn és nem akadt fenn a papi bíróság sem, mindenki tudta, hogy a férfi lelke mélyén és elválaszthatatlanul összeforrott az asszonnyal, lelkével és hogy az asszony szívét örökre az urának adta és azt is tudta mindenki, hogy már egymagában ez a szó: elválni, mindkettőjük számára egyértelmű lenne a halállal.

Ha gyermekük nem is volt, de Dávidot, aki kereskedéssel foglalkozott és tutajokat usztatott Danzig felé, talán kárpótlásul: minden másban szinte üldözte a szerencse. Mindenki tudta: mikor kezdődött, honnan származott, mi alapult a szerencséje.

Egyszer régen, amikor Dávidot még nem vetette fel a jólét és Hanna még nem viselt gyémántfülbevalókat a fülében, hanem Dávidnak mindössze csak egy kis faüzlete volt s pár tutaját nagykereskedők szállítmányaihoz kapcsolva usztatta a Visztulán, kis faházikóban laktak s a háznak szalmából volt a teteje, még ebben az időben történt, hogy a Bál Sém egy péntek estén utja a Bugparti kis városkán át vitte hazafelé s kocsijának a tengelye — ilyen szerencse érjen valakit! — éppen a Dávid házának az ajtaja előtt tört el, Dávid és Hanna megjelentek a küszöbön és noha nem is sejtették, ki az, akit a véletlen épp az ő házuk előtt szállított le kocsijáról, meghívták házukba az idegen zsidót s a bognárért küldtek, hogy az rendbehozza a tengelyt. Még mielőtt elkészült volna azonban a kocsi, az óra hatot ütött. Bál Sém nem utazhatott tovább s a szombatot Dávidéknál kellett eltöltenie. Dávid vendég-

szerető természet volt, ami pedig Hannát illeti, ő szíves szóval és nyílt szívvel fogadott minden vándort és utast. Ezen a napon felvirradt számukra a szerencse hajnala. Bál Sém ugyanis ettől a naptól kezdve, valahányszor utja a városkán át viszi őt, mindig betér a házaspárhoz, akinek a szerencséje napról-napra tündöklőbb és csodálatosabb. Évről-évre nő Dávid tutajainak a száma és Hanna évről-évre több és több gyöngyfüzérrel ékesíti a nyakát. És a házuk is egyre tágasabb, egyre nagyobbodik, egyik szobát a másik után építik s két külön szoba készül a magas vendég személyes használatára. A szalmafedél helyett palatéglák foglalják el s a ház csakhamar egy teli kehelyhez válik hasonlatossá.

Dávid házában valósággal rajzanak a kereskedők. Ha megkezdődik az olvadás, a szomszéd városkák hajósai-ból egész minjen gyülik össze ott s a falvakból csapatostul jönnek a tutajosok. A kamrák teli vannak utra-valóval s az udvarból mindig ujjabb és ujjabb deszka- és gerendarakásokat vontatnak a folyóhoz. Dávid bankjegytárcája napról-napra hízik. Az ő fájának a legnagyobb áradás sem árt és tutajaival szemben a legdühösebb szél is tehetetlen. Ha későn indulnak utjukra a tutajok és ha tulságosan korán köszönt is be a tél: a Dávid tutajai áttörnek a jeget s biztosan elérnek rendeltetésük helyére. Dávid pedig mindig ujjabb és ujjabb erdőket vásárol. Sok pénze van künn, adósok-nal. Az imaház keleti fala mellett diszhely várja őt s Hanna az asszonyok számára elkerített padok legelsőjében foglal helyet, rögtön a rács mögött. És ha Bál-Sém a városba érkezik, órák hosszat Dávid házában időzik s a gazdával beszélget. Órák hosszat beszélgetnek egymással, Dávid és a Bál-Sém. Nem hangzik ez úgy, mint egy mese?

Miről tud Dávid Bál-Sémmel beszélni? Miről? Alighanem az üzletről beszél-

get. A tórához és kabbalához ugyanis Dávid nem sokat ért, ha azonban ennyit beszélgetnek, vajjon miért nem kéri Dávid a Bál-Sémet, hogy az az Urtól gyermeket eszközöljön ki a számára?

Egészen bizonyos, hogy ha csak egy szót is szólt volna Dávid gyermek után való vágyáról Bál-Sémnek, teljesítette volna a házaspár kívánságát. Dávid azonban egy szót sem szólt. Egy szót sem. Miért nem? Azért nem — mondták az emberek —, mert a feje üzletekkel van tele. Már azt sem tudja, hogy mit kívánjon? Csoda-e, ha ez bosszantja az embereket? Nem csoda. Dávid végre is már nem fiatal ember és senki sem tudhatja, hogy mikor szólítják el ebből az árnyékvilágból. Az emberek célzásokat tesznek. Az imaházban, a délutáni s az esti imádság között, vagy a piacon meghuzza valamelyik jó barátja a Dávid kabátja szélét s megkérlezi:

— Igaz, amit beszélnek, Dávid?

Dávid azonban nem válaszol s vagy elfordul, az arcán szomorú mosollyal, vagy másra tereli a szót. A barát pedig hazatér s nem győz csodálkozni Dávid furesaságán.

Az asszonyok viszont így szólnak: — Hallatlan!

És Hannát veszik elő. A nők imaházában, esküvőn, ünnepi vendégségkor összetalálkoznak s ők már nyíltabban teszik szavá a dolgot.

Édes Istenem, a férfi csak férfi, mondogatják az asszonyok s a férfinak mindig csak üzleteken jár az esze. De te: Hanna! És értésére adják, hogy az ember nem él örökké és hogy egy nő sem marad örökké fiatal. De ha fiatal maradna is: eljön az idő, amikor minden férfin megtörnek a női szépség varázsa. És minél később eszmél föl, józanodik ki valamelyik férfi, annál rosszabb az a gyermektelen asszonynak. De Hanna természete is olyan csak, mint az uráé. Csak mosolyog és hallgat ezekre a beszédekre s másra tereli a szót.

Nem ok nélkül mosolyog és hallgat. Tudja jól, hogy mit jelent ő az ura számára. De azért mégis csak asszony és a szívében kis hegedűk mind hangosabban dalolják: gyermeket, kisfiut, aki kaddist mondjon utánad... És a szíve lassankint megtelik gyermek után való vágyakozással és ő is elkezd csodálkozni, mint az emberek azon, hogy hogyan csügghet valaki olyan állhatatosan a világi javakon, mint az ő ura, aki a Bál-Sémmel csak az üzleteiről beszél és sohasem gondol magasztosabb célokra?

Szívesen lemondana Hanna a gyöngyökről és a fülbevalókról, a homlokdiszkekről s a mellvédőkről, minden ékszerről, amellyel Dávid őt esztendőről-esztendőre elhalmozza. Szívesen lemondana...

(Folytatjuk.)

IRODALOM, MŰVÉSZET

Dr. Kohn Zoltán

tanulmánya: HOLTPONTON

„Holtponton“ a címe dr. Kohn Zoltán mosi megjelent rendkívül érdekes tanulmányának, mely alcíme szerint „a mai zsidóság lelki helyzetképe“. Az olvasó belelóg a tanulmány olvasásába, belekerül az író stílusának, szellemiségének magasba emelő varázshatalmába, pillanatilag sem tud szabadulni annak szuggesztív erejétől, amikor pedig végül magáévá teszi az író következtetéseit, megkönnyebbültnék és megtisztultnak érzi magát. Emelkedett stílus vonul végig és emel fel dr. Kohn Zoltán fejtegetéseinek egész vonalán, a végső következtetésig, a gondolatépület csúcsáig, mely a zsidóember újjászületését, szentségesülését és megtérését hirdeti.

Dr. Kohn Zoltán abból indul ki, hogy a mai művelt, asszimilálódott zsidó nemcsak külső helyzetében, de lelki életében is a bizonytalanság válságába jutott. Mesterien rajzolja meg az író a különböző változatokat. Azt a válfaját a modern zsidónak, aki nem tudja: valóban zsidó-e, a másikat, aki „csak azért is“ zsidó, a harmadikat, aki környezetét lési és figyel, hogy ahhoz igazodjék és azt, aki a „kibontakozást“ várja.

Lélektani sikon az ortodoxia és neológia, a vallásos és hívő ember ellentéte jellemzi azt a változást, mely az emancipáció következtében a zsidóságban végbement. A vallástalanság azonban szálláscsinálója a hitetlenségnek. A hagyományok, vallási előírások és szerzetesek tisztelete helyébe egy etizálódott, racionalizálódott hit lépett, mely elvesztette alanyiságát, emocionális effektivitását, érdeklődését. Ez az új hit már nem az önmagából kiáradó, önmagát mamirotó vallásosság, istenszerelem. Helyébe a közösséghez való ragaszkodás, zsidó öntudat, küldetésstudat és történelmi tudat pótlánya, egy egészen másfajta zsidóság lép. A vallási világkép elvesztése után, a „zsidó“ fogalmának konfesszionális, vallási, szentséges jellegvesztése után már csak további jelentésváltozás, mikor a törvényt már olyanokat is zsidónak számít, akik már felekezetiileg sem tartoznak közéjük. Dr. Kohn Zoltán „vallási és hitbeli rövidzárlat“-nak nevezi a mai helyzetet, melyen a sorsközösség tudata ébresztette csak fel a zsidó tömegekben a nosztalgiát az elfelejtett zsidóság után.

Mit hoz a holnap? Bármit hozzon is zsidó vonatkozásban, még a népi irányú újjászületés is csak akkor lesz zsidó, ha az vallási újjászületéssel kapcsolatos.

„A jámborságnak és alázatnak, a kegyelemnek és csodavárásnak, a bizalomnak és félelemnek, a töredelemnek és vezeklésnek sokszínű, gazdag érzületváltozata híján a zsidóság nem volna zsidóság többé... A zsidó szó történelmi sikon egyedül és kizárólag csak vallási tartalmat jelentett... tudatának egész tartal-

mát és minden életműködését a vallási alapigazodás hatotta át. Mindenben Istent kereste, mindent Rája vonatkoztatott, mindent Érte tett... A vallás nem külön, önálló szféra volt lelki világában, amely mintegy csak a tudat perifériáján foglal helyet, hanem középponti rugója volt egész világ- és életszemléletének és így kultúrájának is.“

Ma, mikor a lelkileg beteg zsidóság betegségénél annyi nézet és felfogás csodadoktora és kuruzslója ajánlja a maga gyógyfűveit, jól esik egy olyan orvost konzultálni, aki az egyedül biztos és erős adó orvosságot: a vallást nyújtja felénk... (dr. b. e.)

Sós Endre:

A nagyvárad zsidók utja

Sós Endre, akinek *Zsidók a magyar városokban* című könyve is megérdemelt figyelmet keltett, ennek a sorozatnak második köteteként megírta *A nagyvárad zsidók útját*. A múlt század végén jelentek meg egyes városok zsidóságának monografiái, amelyek a beérkezett, emancipáció és recepció által egyenjogusított zsidóság szemszögéből vizsgálták a multat. A történelem másik részét a gazdasági és jogi szabadság légkörében akkor élte át a magyar zsidóság. Ezt a korszakot az azóta bekövetkezett események tették történelmi multtá és Sós Endrének nagy érdeme, hogy szorgalmasan gyűjti ennek a korszaknak az adatait. Egyszerű iparos és kereskedőnevek válnak történelmi emlékekké monografiáiban a kultúra, irodalom és művészet ismert nevei mellett. Nagyvárad történelmében a szabadelvűség magyar évtizedeihez a megszállás évtizedei csatlakoznak és ez újabb fejezete a magyar zsidóság történetének. A riportregény elevenességével írja meg Sós Endre két évszázad nagyvárad zsidóságának változatos sorsát, néhány mondattal életnagyságban megrajzolt portrékkal színezve. A tanulmány nehézsége helyett az élményszerűség üdésége teszi elevenné a könyv minden sorát. Ezzel nemcsak tanulságos, de élvezetes olvasmánnyá is válik Sós Endre új könyve. —I—6

— Dr. Jakab Jenő tanulmánya a gyöngyösi zsidóság multjáról. Dr. Jakab Jenő gyöngyösi rabbi, aki előszeretettel foglalkozik hitközsége multjával, most adta ki *A kórháztól az aggokházig, 1854—1942* című tanulmányát, amely sok érdekes adatot tartalmaz a gyöngyösi zsidóság multjából. A mű nagy részét a gyöngyösi zsidó kórháznak kevesek által ismert története foglalja le. Ez azért is érdeklődésre tarthat számot, mivel a zsidó kórház több járvány idején a nemzsidó lakosságnak is rendelkezésére állott. Kulturhistóriai adatokban bővelkedik a *Maskul el Dol Egylet* és a különböző *alanitványok* multja is. Dr. Jakab Jenő értékes adalékokkal gazdagította a magyar zsidó történettudományt, amely művét forrássul fogja majd felhasználni.

ZSIDÓ KÖZÉPKOR

Cecil Roth könyve — Javne-kiadás

Szegényes fantáziája van a történelemnek: önmagát ismétli folyton az élet tanító mestere — ettől a benyomástól nem tudunk szabadulni, ez a gondolat tart hatása alatt bennünket, miközben Cecil Roth könyvét olvassuk. A „Zsidó középkor“ nem hoz új adatokat, nincsenek benne új megállapítások, de az események friss szempontu csoportosításából a történesek aktuálisá tett összefüggéseiből új felismerés up to date szemlélet alakul ki, amelynek a végső következtetése így hangzik: „Mindig megmaradt az a szent, kis közösség, amely a zsidó nép részére megőrizte az ősi zászlót és átadhatta annak a nemzedéknek, mely utána következett. És ez oly igaz a mi napjainkban, mint mindig a zsidó mult folyamán“.

A könyv „A Short History of the Jewish People“ (1936) tizenegy fejezetének fordítása, felöleli a zsidóság történetét attól az időtől, amikor Európával találkozott, egészen az ujkorig; de vet egy pillantást az ujkorra is. Programot jelentő alapeszméje eleven erővel ragadja meg az olvasót: az apró események nagy összefüggései széles távlatba egészülnek; sohasem erőltetetten, de mindig pozitív értékeléssel, öntudatos, zsidó világnézetbe teljesednek. Így C. Roth minden ítélete megnyugtató, tudományosságát jegyzetek és utalások nélkül is megbízható, szellemessége megkapó — stílusa, tónusa előkelően szárnyaló, kellemesen elegáns. A könyv a zsidó mártírsors felmutatása mellett sem szenvedéstörténet, hanem az eleven zsidó élet hősi multjának rajza, nem irodalomtörténet, hanem az organikus zsidó szellemiség története — mult, mult, amely a jelenben folytatódik, amelyre a jövőben hivatás vár.

A fordítás sikeres munkáját hűséggel és tárgyira iránt meghatározó tisztelettel dr. Hirschler Imre végezte, aki C. Rothról tömör, érdekes ismertetést közöl. Hangsúlyozza, hogy írónk könyvének kettős általános érvényű tanulsága van és pedig: „az erkölcsi törvények, a bűn és bűnhődés oksági kapcsolatai a népek történetében is felismerhetők“ és „a zsidóságtól“ elszakadni nem erkölcsös... és nem is eredménnyel biztató“.

... „Zsidó középkor“ — egy nép multja, egy népé, mely „háromezeröt száz évet élt át és részese lehetett szinte minden megpróbáltatásnak“. Ez a könyv vigasztalás is lehet, meg ösztönzés is. Azt tanítja a zsidó középkor a megpróbáltatásokról: „szenvadni, de meg nem törni; soha meg nem törni; soha meg nem hajolni a látszatigazság előtt, melynek főérve az ököl; és makacsul kitartani hitének eszményei mellett, még, ha a középkori szenvedély minden kegyetlenségét rajta akarta is kitombolni“...

Dr. Katona József

A Svábhegyi Noémi Pensióban

elsőrendű ellátás (diétás konyha). Folyóvízes szobák. Telefon: 34-52-53, Cédar-utca 5/b.

HIREK

— AZ ISTENTISZTELETEK RENDJE A TEMPLOMOKBAN. A Pesti Izr. Hitközség templomaiban pénteken este (Dohány-, Rumbach-, fia- és leányárvaház) 7.30, a többiekben 8, szombaton reggel 7, délelőtt (Rumbach, Páva, Zuglói) 9, a többiben 10 órakor, szombaton délután (Rumbach) 6, (Nagyfaluvaros) 7, (Hősök, fia- és leányárvaház) 7.15, (Csáky, Aréna, Bethlen, Zuglói) 7.30, Páva 8, szombaton este mindenütt 9 órakor kezdődnek az istentiszteletek. Hétköznap reggel 7, este 8 óra az istentiszteletek kezdete. — A budai templomokban pénteken este 7, szombaton reggel 7, délelőtt 10, délután 3.15 ifjúsági, este 9 órakor kezdődnek az istentiszteletek. Hétköznap reggel a főtemplomban és Ujlakon 7 (hétfőn és csütörtökön 6.45), Lágymányoson 6.45, este 8, (Ujlaki) 1/8 óra az istentiszteletek kezdete.

— A miskolci Chevra Kadisa ünnepelte hazatért elnökét és választmányi tagját. A Miskolci Chevra Kadisa választmánya az elmúlt hetekben ünnepi ülést tartott, hogy köszöntse a hosszú munkaszolgálatból hazatért elnökét: Halmos Henriket és választmányi tagját: dr. Láng Lajost és Gerhardt Jenőt. Dr. Venetianer Jakab elnökhelyettes üdvözlő szavai után dr. Kürz Jakab adott kifejezést annak az örömnak, amely Miskolc egész zsidóságát elfőltette, amikor a Chevra szeretett elnöke és választmányi tagjai hosszú munkaszolgálatukból jó egészséggben és töretlen munkakedvvel hazatértek s újra bekapcsolódtak a szeretet munkájába. Silbermann Miklós jegyző felszólalása után előbb Halmos Henrik elnök, majd dr. Láng Lajos és Gerhardt Jenő köszönték meg mélyen megindult hangon a lelkes ünneplést, végül Fekete Mór indítványára a választmányi ülés egész lefolyását jegyzőkönyvbe foglalták.

— Elemi iskolás gyerekek — az OMZSA-ért. Kis elemi iskolás növendékek jótékonycélú előadást rendeztek a minap Sárospatakon: Szoffer Edit, Kohn Judit, Kohn Marika, Prager Edit, Prager Livia, Scharf Éva, Löwy Judit, Tennenbaum Judit, Grosz Rózi és Szafir Anna szerepelték különféle számokkal ezen a jótékonycélú előadáson, amelynek tiszta jövedelmét, 53 pengőt, azzal küldték be hozzánk, hogy szeretettel továbbítsuk azt az OMZSA-nak. Amikor ezt — ime — megteesszük, megbotoltan kell rámutatnunk arra a lelkesítő példára, amely apró, elemi iskolás leánykáknak a nagyok bajaival való megértése szempontjából árad mindenki felé ebből a lépésből... Az adományt természetesen rendeltetési helyére juttattuk.

— Figyelmeztetés! Az ország több helyén ismeretlen nevű egyén hamis iratok alapján adományokat gyűjt az oroszvégi hitközség részére. Amennyiben ilyen egyén jelenik meg, azonnal átadandó a rendőrségnek.

MATTEINE CIÁNOZ

Jótékony cselekedet VI., Király-u. 16. Telefon: 227-632

Nyugalma lesz,

ha FISCHER ÉS WEISS vegyész-mérnökkel cianoztat. Király utca 89. Telefon: 228-430.

Bocsásd meg

Mama, bocsásd meg. — 6, kegyes a holt! —
évfordulód későn jutott eszembe, akkor már minden templom zárva volt.

Egész nap fáj a szívem, szent, konok sajjással. Mért is nincsenek kitarva éjjel-nappal mindig a templomok?

Nem izlett semmi. Sok bús gondolat gyötört. Keserű volt a cigaretta. És nem találtam sehol szobrot.

Fekete zászló kint a házakon sehol se lengett, csak az én szívemben, ott lobogott a sötét fájdalom.

Ott gyulladt ki a lelkiismeret, mint pislá mécs, az emlék tiszta mécsé, ott zengett föl az istentisztelet.

S belül a mécsnek lángja égetett, mert elfeledtem az évfordulót — mama, bocsásd meg hűtlenségemet.

Ne haragudj rám bűneim miatt, ezért és minden másért meglakolt már e század útján baktató fiad.

BRÓDY LÁSZLÓ

Figyelmeztetés!

Több helyről vett értesítéseink szerint egy dr. Vészi István nevű egyén hitközségeket és egyéneket félrevezet azzal, hogy az „OMZSA Hadviseltek és Tűzharcosok Segélycsoportja” vezetőjének adja ki magát és visszaél az OMZSA nevével. Felkérjük a hitközségeket, illetve hittestvéreinket, hogy amennyiben nevezett náluk jelentkezik, vagy ha bárki az OMZSA-ra hivatkozva jelentkezne náluk megfelelő igazolások nélkül, az illetőt azonnal adják át a rendőrségnek.

Magyar Izraeliták Pártfogó Irodája (VII., Bethlen Gábor-tér 2.)

— A felekezeti alkalmazottak hazatért munkaszolgálatos hittestvéreikért! Az Izraelita Felekezeti Alkalmazottak Országos Egyesülete, felismerve annak a munkának horderejét, amelyet a Pesti Izr. Hitközség Hadviseltek Bizottsága a munkaszolgálatosokért végez, határozatilag kimondta, hogy tagjai önként lemondanak egy napi nyaralásukról és az ezáltal megtakarított összeget a frontról visszatért, szegénysorsú munkaszolgálatosok nyaraltatására fordítják. Az egyesület határozata alapján ilyen irányú felhívást küldött szét összes tagjainak, s remélhetőleg ezen a réven tekintélyes összeg fog egybegyűlni a kétségkívül nem esz gyakorlati célokat is szolgáló akcióra.

— Adomány. Frankl Miksa és neje huszonöt éves házasságuk évfordulója alkalmából 20 pengőt küldött be hozzánk az OMZSA részére. Az adományt rendeltetési helyére juttattuk.

Kellemesen üdülhet

a Széchenyi déli lejtőjén, a KRAUSZ-féle orth kóser PENZIÓBAN. (30-es villamos végállomás.) XII., KÁZMÉR-UT 6. Tel.: 165-319.

Világmarkos
óriási választék
Kéren árvezérel
HANGSZERZŐK
BUDAPEST VII.
RAKÓCZI 17 60.
Gramofonok
Lemezek

HETI SZIDRA

Vasárnap. Augusztus 1. Tamiz hó 29. Jonkippur Koton. Hétfő, Áv hó elseje. Rosehódes. Kedd 2. Szerda 3. Csütörtök 4. Péntek 5. Szombat 6. Sabbosz Chazon. Hetiszidra: Dövérim. Szombat beköszönt 7 óra 50 perc, kimenetele 8 óra 50 perc. Haftóra: Chazon Jesájóhu (Jezsaiás első fejezete.)

JULIUS 31-IKI HETISZIDRÁNK: MATTOSZ-MASSZÁ.

Mózes nagy szerződése. — A főpap halála. — A zsidóság fogadalmai.

Kettős hetiszidránk a történelmi, a földrajzi és a jogi és közjogi téren tanít bennünket alapvető fogalmakra. Szabadjon két olyan momentumra rámutatnunk ebben a kettős hetiszidránkban, melyeknek nevezetessége tovább sugárzott, távoli idők felé.

A harminckettedik fejezet utolsó verseiben Mózes az államalkotó bölcs nyugalmával és biztosságával ad ki egy rendelkezést Gád fiai és Rubén fiai számára. Olyan államszerződésről van szó, mely a maga kristálytisza érlhetőségével mintaképévé lett a nagy állami szerződéseknek késői korokban is.

Ezt a szerződést Tónáj Kóful-nak, azaz kettős feltételi szerződésnek nevezte a zsidó közérzés azóta is. Kiddusin talmudi traktátusa 61-ik oldalán szögezi le, hogy „nem is jogi feltétel az, amelyik nem olyan feltétel, mint amit Mózes szabott Gád és Rubén fiainak”. És pedig azért, mert itt le van szögezve tisztán és világosan: ha átmennek veletek a Jordánra a gádíták és rubeniták, akkor a feltétel bekövetkezett, de ha nem mennek át veletek fegyveresen, akkor egy másik feltétel következik be. Ha átmennek veletek fegyveresen, akkor kapnak Gileadban birtokot, ha nem mennek át, akkor nem Gileadban kapnak, hanem ma Jordántól nyugatra.

Mózes tehát a két törzs fegyveres hódításához és közreműködéséhez fűzte azt a feltételt, hogy az új hazában birtokot kapjanak. És azért vált ez a szerződés minden idők mintaképévé az államjogi megállapodásokban, mert benne volt az ellenszolgáltatás és benne volt az is, hogy mi történik, ha a feltétel nem teljesül.

Most egy másik helyre bújunk fel az olvasó figyelmét. Ez már a Szidra második részében van (35, 25).

Itt arról van szó, hogy a bűnös és vétkezőt a menedékvárosba kell vinni. A bűnös addig maradjon ott, „Míg meg nem hal a főpap”. A főpap halála után azután hazatérhet.

A főpap halála szerepel tehát, mint döntő határpont a bűnös ember életében. És a nagy törámagyarázók ezt így világítják meg:

A főpap azért működik, hogy Isten glóriája lakozzon Izraelben. De a bűnös épp ellenkezőleg az ő bűnével eltávolította Isten glóriáját Izraelből (Szifré).

A főpapnak imádkoznia kellett volna, hogy az ő életében ne történjék ilyen gyász és szegény Izraelben. (Makkóth 11 a.)

A főpap halála annyira megrendítette az egész népet, hogy most már nem gondolatolt senki alacsony beszura (Maimonides).

Mint a király halála, a főpapé is határpontot jelentett a nemzeti életben. Ezért a főpap és nem király halálát választották

a bünsz számvetésének befejezése idején.
(Dillmann.)

A zsidó lélekre különben jellemző az a szellem, melyben a mi szombati kettős szidránk

a fogadalmakról

megemlékezik. Bölcsseink megállapították, hogy Izrael vallása nem kedvez a fogadalmaknak. A zsidó vallás nem helyesli az önkínzást, az önsanyargatást, az aszkézist. Nyomatékkal mondja a hetiszidra, ha valaki fogadalmat tesz, kötelessége híven betartani. Tehát első szabály, hogy a kimondott szó: szent legyen!

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Többeknek. Oly tömegesen küldenek be lapunkhoz verseket, hogy beküldőiknek külön-külön nem válaszolhatunk. Általánosságban üzenjük tehát a következőket: verseket lapunk kis terjedelme miatt csak ritkán közölhetünk. A beküldött versek túlnyomóan nagy része kezdetleges próbálkozás, egy másik része pedig tartalmilag nem megfelelő. Az elfogadható verseket időnkint közölni fogjuk.

Rabbiképzés. A rabbiképzéssel kapcsolatosan az utóbbi hetekben cikksorozatát közzeltünk, amelyek teljesen kimerítették a felvetett problémák összes érdemleges vonatkozásait. A múlt számban közzelt „Zárszó”-val ezt a vitát lezártuk s a többi beküldött cikket, sajnálatunkra, már nem közölhetjük.

B. S. Ungvár. A kisegítő katonai szolgálatot teljesítők családtagjainak hadisegélyezésére vonatkozó külön rendelet, a 23.000—1943. H. M. jelel meg. E rendelet intézkedései csak azokra vonatkoznak, akik 1942. november 25-ik napja után vonultak be kisegítő katonai szolgálatra. Ezeknek hadisegélyezési kérelmét a községi előljáróság intzi el, amennyiben arra rászorultak a családtagok. Rászorultság a rendelet értelmében akkor forog fenn, ha a község lakosainak száma szerint az összes családtagok havi jövedelme 12.000 lakosnál nem nagyobb lélekszámú községben a havi 100 pengőt, 12.000 lakosnál nagyobb lélekszámú községben, vagy megyei, törvényhatósági jogú városban a havi 130 pengőt, Budapest székesfővárosban és egyes külön felsorolt megyei városokban és községekben a havi 180 pengőt nem haladja meg. Azonkívül a hadisegélyre jogosult minden hozzátartozó után még 10—10%-ot hozzá kell számítani. Az 1942 november 25. előtt bevonultak családtagjainak segélyezésére nézve továbbra is a régebbi 12.000—1942. H. M. számú rendelet intézkedései az irányadók, e rendelet értelmében kisegítő katonai szolgálatot teljesítők családtagjainak hadisegélyt csak akkor jár, ha a községi előljáróság előterjesztésére a Honvédelmi Miniszter igényüket megállapítja. E régebben bevonultakra nézve tehát a hadisegélyezés kérdése a Honvédelmi Miniszter döntésétől függ.

D. M. Szeged. Zsidónak tekintendő személy község területén lévő minden ingatlanát igénybe kell venni, kivéve a lakóházat, a hozzátartozó és a szükséges vagy szokásos mértéket meg nem haladó udvart és kertet. A beépítetlen üres telek — tehát igénybevehető Városok területén csak a mező- vagy erdőgazdasági ingatlan vehető igénybe. Az igénybevételi határozat ellen a földművelésügyi minisztériumban beadandó és az ingatlan fekvése szerint illetékes kir. ítéletábrához címzendő panasznak van helye, a Földművelésügyi Miniszter határozatának kézbesítésétől számított 30 nap alatt. A panasz ügyvédi képvisellel adandó be, Nyilván alaptalan panasz esetén a kir. ítéletábrla pénzbürséget is szabhat ki.

HALÁLOZÁS

Az alábbi munkaszolgálatosok elhalálozásáról kaptunk értesítést: Blau László 37 éves cipőfelsőrészkesztő (a. n. Izrael Johanna) december 15-én, Bloch Imre 40 éves kereskedő (a. n. Spitzer Róza) január 4-én, Droth István 34 éves kereskedőség (a. n. Drechsler Julianna) május 2-án, Huszár István 37 éves tisztviselő (a. n. Weisz Paula) április 14-én, dr. Josefovits Alfréd 30 éves tisztviselő (a. n. Goldstein Rozália) április 18-án halt meg. (Legyen befoglalva a lelkük az örök élet koszorújába! Ámen!)

Neufeld József, a sátorlajuhelyi Chevra Kadisa gondnoka, szent kötelessége teljesítése közben, a választmány ülésén összeesett és meghalt. A köztiszteletnek örvendő férfi hirtelen halála általános részvételt váltott ki. Temetése a Stat. Izr. Hítközség templomudvarából ment végbe. Bucsuztaták: Roth Sámuel főrabbi, aki az elhunyt kiváló érdemeit méltatva, különösen kiemelte nemes szívének jóságát és hogy hivatalát páratlan hozzáértéssel és önzetlen odaadással látta el, nemcsak halottak eltemetése, de az élő ráutaltak és betegek gyógyítása és segítése terén is; a Chevra

Kadisa nevében dr. Glück Sándor egyetelnök, aki az elhunytban a pótolhatatlan, hű munkatársat siratta és dr. Székely Albert ügyvéd, aki mint a leghívebb barát mondott utolsó istenhözadót az elköltözött barátnak. Gyászolják neje és egyetlen leánya.

Művész síremlék. EICHBAUM MÓR-nál X., Rudolf-tér 3. szám (Margit-hídnál). — Telefon: 124—674.

Kiadótulajdonos: Magyarországi Izraeliták Országos Irodája A szerkesztésért és kiadásért felelős:

ROÓZ REZSŐ.

(Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és azok visszaküldésére sem vállalkozunk.)

Nyomatott

a Globus Nyomdai Müintézet R. T. körforgógépein. Budapest, VI., Aradi-utca 8. Felelős: vitéz Margittay Antal igazgató

Karesuság titka

Ehrenthálmé (Geczovits René) fűzőszalónja

VII. DOHÁNY-UTCA 31.

Telefon: 624—653

NUTOVITS fizet legtöbbet

férfinakért, nőruhákért, fehérneműkért, cipőkért, szőnyegekért, zálogban levő minden tárgyért Nutovits üzlet, Népszínház-u. buszonhal. Tel.: 349—987 Hívásra házhoz megy.

APRÓ HIRDETÉSEK

ÁRA SZAVANKÉNT 25 FILLÉR

HAZASSÁG

ÖTVENKETTÉS vásári kereskedő iparengedéllyel, hosszalldó dolgozó feleséget keres kis hozománnyal. „Egyedül” jelígre. 646

FÉRJHEZMENNE jólsituált középkorú, intelligens özvegy urinő egzisztenciával bíró uriemberhez. Jelíge „Segítőtárs”. 641

VIDÉKEN ÉLŐ, 50 éves, egyedülálló izr. uriaszony 200.000 pengő vagyonnal férjhezmenne 58 évnél nem idősebb, minden kritikát kibíró izr. urhoz, akinek legalább 500—700 pengős havi nyugdíja vagy jövedelme van. „Közvetítők kizárva, esetleg benőülhet” jelígre a kiadóba. 640

NAGYOBB vidéki városban lakó, ötven év körüli urinő negyven-ezer pengős ingatlanal, havi kettőszáz pengős nyugdíjjal, hasonlókörü, keresettel bíró életársat keres. „Unalmas egyedül” jelígre a kiadóba. 638

HAZIAS, megértő, csinos negyvenes férjhez menne ötezerrel butorral. „Lehet állástalan” jelígre. 650

ALLAST KERES

ELVÁLLALNÁM ortodox melamed előimádkozó balkore, vagy más hitközségi teendő elvégzését, vidékre is. „Magyar állampolgár” jelígre a kiadóba. 645

NÉMET és angol nyelv tanítását, középiskolai tanuló korrepetálását vállalja kisvárosban, falun vagy pusztán korosabb, magános nagyműveltségű, kereskedelmileg képzett nem árja teljes ellátás ellenében. Elsőrendű referenciák. Richmann József, Budapest, VII., Wesselényi-utca 69. első emelet, ajtó 1. 647

ELSŐRENDÜ pedikűr, manikűr. Palotásné, Bpest, Fecske-u. 37. Telefonhívó: 137—417. Hívásra házhoz megy. K

SZOMBATTARTÓ fiatal műszerész segéd, főleg irógép javításában jártas, állást keres. Cim: Gansel Imre, Balassagyarmat. 2062

FIATAL, intelligens urileány bevonult munkaszolgálatosokat helyettesítene. „Komoly, megbízható” jelígre. 651

TANONCLÁNYOK jó családból elhelyezkedést keresnek bármely szakmában lakással. Cim: Belvárosi Izraelita Nőegylet, Budapest, IV., Havas-utca 2. I. em. 7/a. Telefon: 189—108.

ALLAST KAPHAT

HOSSZU BIZONYÍTVÁNNYAL rendelkező, komoly izr. nő, aki a háztartás minden ágában perfect, jó fizetéssel két személyhez felvétetik. „Jó bánásmód” jelígre a kiadóba.

KERESEK a hölgyfodrászat minden ágában jártas segédnőt. Szombattartó vagyok. Winkler Szerén, Nyírbátor, Kossuth-u. 17. 643

INTELLIGENS, vallásos, gyermekszerető, a háztartás minden ágában jártas egészséges nő, szigorúan ort. család, vidéki városban azonnali belépésre felvesz. Ajánlat fényképmelléklettel. „Családtag” jelígre a kiadóba. 2059

RÁDIÓMŰSZERESZT keresek, aki a rádiók javításában kellő jártassággal bír. Selymes Árpád, Szerencs. 2060

GYERMEKTELEN házaspár keres két személyhez 40 éves korig főzni is tudó mindeneszt, tisztakülsővel. Jó bánásmód biztosítva. Cim: Háztulajdonos, Zalaegerszeg, Verbóczy-u. 30. 2061

MEGBIZHATÓ önálló mindenféle főzőnő felvétetik. Erzsébet-krt. I. 4., 9—4-ig. 644

MAGÁNOS fiatal nő kevés takarításért kis szobát kap magánosnál. Erzsébet-kört 16. I. 7. Jelentkezés 3—5 között. 632

KERESEK azonnali belépésre ötagu családomhoz rendszertető, szorgalmas, zsidó, mindenféle leányt vagy asszonyt. Fizetés megegyezés szerint. Cim: Berger Herman, Makó.

LAKAS. ELLÁTAS

ORTODOX uric család egy-két diákot teljes ellátásra elvállal. Baross-utca 127. I. 11. 632

IZR. TISZTVISELŐNŐ üres szobát keres mérsékelt ábrán. Horváth Ferencné, Király-utca 38. 642

ELVÁLLALOK egy egészséges, öregb, magános urat lakás és teljes ellátással, részben élelemért, magános urinő. „Nyugdíjas tanítónő” jelígre. 633

VIDÉKI diákleányt szobalárnőnek venne komfortos lakásába kőser ellátással, részben élelemért, magános urinő. „Nyugdíjas tanítónő” jelígre. 633

VEGYES

ÓKORI zsidó pénzeket, kabbalistikus érmeket és mindenféle régi pénzt veszek. „Gyűjtő” jelígre a kiadóba. 647

VESEK Szabolcsi: Gyöngyszemek a Talmudból és Midrásból I. kötetét, antikvár példányokat, minden mennyiségben, darabonként 1 pengőért. Szives küldeményeket utánvétellel Szabolcsi, Budapest, II., Gyergyó-u. 8.

FRANCIA anyanyelvű fiatalember franciául-németül tanít. VIII., Kun-utca 12, II. 18. 648

Hunyadi-só gyors és enyhe ✧ Ézi használd, ha a gyomrod renyhe!